

Dr. sc. Maid Pajević, docent

Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova

**INSTITUCIONALNO USIDRENJE NAUKE O POLICIJI SA POSEBNIM
OSVRTOM NA BOSNU I HERCEGOVINI**

Sažetak: Nauka o policiji evaluira kao odraz shvatanja uloge policije u društvu. Izvorišno nastaje kao nauka o vladanju ili upravljanju državom, potom se smatra pravnom i kriminološkom naukom, zatim se svojata od sigurnosnih studija, a u novije doba se razvija u kontekstu socioloških disciplina. Istina, nauka o policiji nije u cijelosti etabliрана u Evropi i svijetu, ali su napravljeni ozbiljni iskoraci posljednjih pedeset godina. Činjenica je da se policijska nauka razvija na međunarodnom nivou, ne samo zbog izazova koje predstavlja međunarodni terorizam, nego i zbog brojnih sigurnosnih izazova s kojima se suočava društvo. Velike zasluge pripadaju „Agenciji Europske unije za osposobljavanje u području izvršavanja zakonodavstva (CEPOL) koji uporno radi na razvoju evropskog pristupa policijskoj nauci. U Evropi i svijetu egzistiraju policijske nauke i one se nalaze u nomenklaturi sa ostalim naukama. Na više od 500 policijskih fakulteta i univerziteta realizuju se policijske studije. Grade ih veći broj disciplina, imaju definisane zadatke, predmet izučavanja, metodologiju izučavanja i strukturu. U Bosni i Hercegovini pri bližem posmatranju vidi se da je policijska nauka(e) u prvom planu potcjenjena. U Bosni i Hercegovini policijske nauke skromno egzistiraju u naučnim i nastavnim policijsko-sigurnosnim institucijama, a u nomenklaturama nauka uopšte ih nema. Pokušajima njihovog konstituisanja zamjera se da su njihov predmet, cilj i metod slabo i nejasno definirani, te da nedostaje teorijska osnova. Osnovni cilj autora je da odgovori na pitanje u kojoj mjeri je nauka o policiji prikladna za zasebnu naučnu disciplinu i koji zahtjevi moraju biti ispunjeni za to u Bosni i Hercegovini. Autor nastoji dati odgovor narastanja nove naučne discipline nauke o policiji kroz epistemološki i institucionalni nivo.

Ključne riječi: Policija, nauka, edukacija, klasifikacija nauka

1. Scientia Ante Portas: pobjeći ili strpljivo graditi Nauku o policiji

Vjerovatno zbog društvenog, naučnog i prakseološkog značaja teme ocijenio sam uzeti priliku da se osvrnem na neka pitanja iz rasprave o kompleksnim temama kao što je „Nauka o policiji“, „istraživanje o policiji“, „istraživanje za policiju“, kao i pitanje moguće institucionalizacije nauke o policiji u Bosni i Hercegovini, gdje ću se više fokusirati na svježiji vjetar, sa očekivanjem na mogućnost turbulencija, te suprotnih naučnih i stručnih struja.¹

Poteškoće u naučnom razumijevanju fenomena policije su nedvojbeno uvelike uzrokovane polimorfnom prirodom institucija, čiji oblici, organizacija, funkcioniranje i prakse očito pokazuju velike razlike prema razdobljima i društvima, što ih čini posebno delikatnim. Loubet del Bayle upozorava da svaki pokušaj unificirajućeg pristupa uvijek riskira da se izloži poricanju ovog ili onog konkretnog iskustva, u ovoj ili onoj zemlji ili u ovom ili onom trenutku.² Još 1901. Melville Lee ističe da institucija policije zahtijeva naučni tretman zbog svog interesa, zbog svoje starine i zbog svog značaja.³ Predstavljajući se svojim čitaocima krajem XVIII stoljeća dr Kolkahun je napisao: "Policija u ovoj zemlji (Engleskoj) može se smatrati novom naukom."⁴ Termini „nauka o policiji“ odnosno „policijska nauka“ imaju svoju istorijsku dimenziju. Izrazi su preuzeti iz njemačkog i engleskog jezika. S toga za razmišljanje o tim izrazima u našoj terminologiji nije relevantno kako se u njemačkom i engleskom jeziku definišu diskriminante odgovarajućih termina, kao što su: *Lehre*, *Wissenschaft*, *Polizeiwissenschaft*, ili *police science*. Nema zapreke da se oba izraza „nauka o policiji“ odnosno „policijska nauka“ iskoriste u našoj stručnoj terminologiji. „Nauka o policiji“ odnosno „policijska nauka“, značila bi empirijsku društvenu nauku, i kao takva disciplina sistematiziranog iskustva u vezi sa policijom, policijskom funkcijom, policijskim radom koji poduzimaju državni i nedržavni akteri s ciljem poboljšanja efikasnosti i efektivnosti policijskog rada (u užem smislu) i unutrašnje sigurnosti u umreženom društvu (u širem smislu). Zaista, učinak policije bio je ogromno širenje regulatornih upada u najudaljenije kutke javnih i privatnih aktivnosti. To je Michela Foucaulta dovelo da izrekne tvrdnju: "Policija uključuje sve".

Moderna nauka o policiji razlikuje se od starije nauke o policiji, koja je postojala na njemačkom govornom području od prve trećine 18. stoljeća do druge polovine 19. stoljeća. Starija nauka o policiji, zasnovana na znatno širem pojmu policije u smislu „stanja zajednice, dobrog poretka“, imala je karakter opšte upravne nauke.⁵

Na međunarodnom nivou, nauka o policiji se etablirala pod pojmovima „nauka o policiji“ (*police science*), „studije policije“ (*police studies*), „istraživanje policije“ (*police research*) i „teorija policije“ (*police theory*), podstaknuta vodećom ulogom Velike Britanije i

¹ Iskrenu zahvalnost upućujem mojoj supruzi Maji Pajević koja je uložila značajan doprinos u kreiranju ovog naučnog rada kroz lingvističku podršku i pomoć u izboru i prevodu stručne literature sa njemačkog govornog područja.

² Loubet del Bayle J.-L., *Police et politique. Une approche sociologique*, L'Harmattan, Éditeur, Paris, 2006, str. 8.-9.

³ Szabo D., *Police, culture et société*. Presses de l'université de Montréal, 1974, str. 5.

⁴ Lee WL. *A history of police in England*. Methuen & Company, 1901, Introductory chapter.

⁵ Neidhardt K., "Polizeiwissenschaft". In: Lange HJ., Gasch M. (eds) *Wörterbuch zur Inneren Sicherheit*. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2006, str. 243.

Sjedinjenih Američkih Država u ovom području (prva istraživanja datiraju još iz 20-ih godina 20. stoljeća). U mnogim državama postoje naučni časopisi i publikacije, katedre, istraživački instituti i programi, kao i studijski programi sa sadržajem vezanim za nauku o policiji. Pri tome varira shvatanje ovog pojma, a te nastavne i istraživačke aktivnosti se dijelom posmatraju kao sastavni dio drugih naučnih disciplina, poput kriminologije, sociologije, političkih nauka ili pravnih nauka. Trenutno se jedna međunarodna radna grupa, u okviru CEPOL-a, Evropske mreže policijskih akademija i visokih škola, bavi razvojem evropskog pristupa nauci o policiji.⁶

Naučni stavovi i mišljenja su još uvijek podijeljena u pogledu institucionalizacije nauke o policiji. Nekima je nauka o policiji neophodna i podrazumijeva se, drugima je suvišna i provokacija. S jedne strane, odabrani su autori koji je načelno podupiru, a s druge strane, odabrani su tekstovi koji joj oponiraju. Mühlum podcrtava da je presuđena dugogodišnja polemika može li se, smije li ili treba nazvati naukom o policiji. Utoliko je zadovoljstvo što se posljednje tri decenije razvila nauka o policiji koja je međunarodno kompatibilna i dobiva na važnosti za obuku i profesionalnu praksu.⁷ "Dvije kulture" - nauka i izvršna organizacija - održavaju različite svjetonazore i načine obavljanja stvari koji se ne mogu (i vjerovatno ne bi trebale) stopiti jedna u drugu.

U izdanju 3/2003 časopisa „Kriminalpolizei“, profesor dr. Thomas Feltes, u opširnom radu bogatom fusnotama, pod alegorijskim naslovom „Svježi vjetar i polazak prema novim obalama?“ iznosi trenutni status istraživanja policije i nauke o policiji.⁸ Za mnoge ovaj rad predstavlja inspiraciju i izvor naučnih korisnih rezultata koji su ohrabрили dalja istraživanja na tom putu građenja Nauke o policiji. S druge strane, takav Feltesov rad je pretrpio i kritike. Jednu od takvih kritika iznio je i Von Bernd, koji nas podjeća da je i Kolumbo, koristeći svježi vjetar, krenuo ka novim obalama. Umjesto da, kako je prvobitno namjeravao, pronađe morski put do Indije, završio je u Americi – što je, kako se čini, činjenica kojom ni danas starosjedioci nisu baš zadovoljni.⁹

Kao polazište za analizu razvoja nauke o policiji na nivou Evropske unije mogu poslužiti dva CEPOL-ova istraživanja: SEPE - policijsko obrazovanje u Europi¹⁰ iz 2006. godine i SEPEB - policijsko obrazovanje u Europi i Bologna-i¹¹, iz decembra 2010. godine, koji, kako je vidljivo iz naslova, pružaju pregled policijskoga obrazovanja u Europi, prije i nakon uvođenja bolonjskoga sistema visokoškolskog obrazovanja. SEPE daje pregled policijskoga obrazovanja u Europi, od temeljne policijske obuke do naprednih oblika školovanja. Istraživanje je provedeno u razdoblju od 2004. do 2005. godine i obuhvatilo

⁶ Ibid, str. 244.

⁷ Mühlum, A. (Hrsg.), *Sozialarbeitswissenschaft. Wissenschaft der Sozialen Arbeit*. Freiburg: Lambertus, 2004, S. 7; cit. po. Mokros, Mokros R. *Polizeiwissenschaft und Polizeiforschung in Deutschland- Versuch einer kritischen Bestandsaufnahme*, Kriminologisch polizeiwissenschaftliche Arbeitspapiere der Ruhr-Universität Bochum, Band 2, 3. Auflage 2015, str. 7.

⁸ Feltes, T. „Scientia Ante Portas. Flüchten oder Standhalten? Zur Perspektive einer Polizeiwissenschaft in Deutschland“. In: *Die Polizei* 9, 2002, str. 245-250

⁹ Von Bernd W., *Polizeiforschung und Polizeiwissenschaft -Eine Entgegnung-*, „Kriminalpolizei“, 1/2004

¹⁰ SEPE – Survey on European Police Education and Training.

¹¹ SEPEB – Survey on European Police Education and Bologna.

je 23 od 25 država članica Europske unije, odnosno 27 policijskih akademija/visokih škola. Iz istraživanja je vidljivo da ne postoje stroga pravila i kako je teško donijeti zajedničke zaključke o policijskom obrazovanju u Europi. SEPEB navodi da su glavna područja akreditiranih programa u anketiranih državama: Policijski rad/Agencije za provođenje zakona (*Policing / Law Enforcement*)- 27%, Policijski menadžment - 14%, Kriminalističke istrage (*Crime Investigation*) - 12%, Sigurnosni menadžment - 9%, Upravljanje javnim redom - 6%, Društvene nauke - 5% i Policijsko vođenje i administracija - 4%.¹²

2. Naučni konstituenti Nauke o policiji

2.1. Pojam nauke o policiji

„Nauka o policiji“ može se definisati kao nauka o policiji u njenom postojanju i njenim ciljevima. Ona se bavi policijom kao funkcijom, kao institucijom i njenim djelovanjem. Njena svrha je sistematsko istraživanje pojava i pitanja vezanih za policiju. Preduslov za ovakvu definiciju je razumijevanje policije iz ugla njene **funkcije** tj. kroz realizaciju ključnih zadataka u oblasti unutrašnje sigurnosti i održavanja javnog reda, posebno u pogledu opšte zaštite od opasnosti, kao i preventivne i represivne kontrole kriminaliteta.¹³

Sharma i Gupta bilježe „nauka o radu policiji (*science of policing*) je nauka o očuvanju reda u društvu koje se stalno mijenja“. ¹⁴ Za Weiss nauka o policiji je nedvojbeno nauka koja je posebno orijentirana na korisnike i uvijek može neposredno dobiti povratne informacije iz policijske prakse.¹⁵ Prema Walteru potrebne su sveobuhvatne inicijative za obradu postojećeg znanja o djelovanju i iskustva policije u plodnom dijalogu između nauke i policijske prakse na konstruktivan, argumentovan i holistički način. Potrebna su sistemska istraživanja svih bitnih aspekata policijske profesije, jer se samo na temelju empirijskih i naučnih spoznaja može kontinuirano optimizirati policijski rad. Također Neidhardt rasprava o istraživanju u policiji ili o policiji smatra zastarjelom.¹⁶

Policiologija je izraz kojim se nastoji izbjeći poteškoća upotrebe srodnih termina, ali i zbog želje da se usvoji univerzalan međunarodni izraz, koji bi zamijenio čitav niz gore navedenih, kojim bi se lakše operiralo u jezičnom i sadržajnom smislu. Ne postoji usaglašenost u pogledu prihvatanja ovog pojma u naučnom hapitusu. Pojedini autori rado

¹² Ferreira EV, Neyroud P, Vera A. „Contributing to the Advancement of Police Science and Research in Europe“. *European Law Enforcement Research Bulletin*, 2016 Jun 1(14), str. 21.

¹³ Neidhardt K., „Polizeiwissenschaft“. In: Lange HJ., Gasch M. (eds) *Wörterbuch zur Inneren Sicherheit*. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2006, str. 243.

¹⁴ Sharma A. and Gupta S., „Origin of Police System in India and the World“, 5 (2) IJLMH, 2022, str. 793.

¹⁵ Weiss, K. „Objekte und Methoden einer Polizeiwissenschaft“, *SIAM-Journal - Zeitschrift für Polizeiwissenschaft und polizeiliche Praxis* (3), 2007, str. 37.-38.

¹⁶ Walter, B. Polizeiforschung und Polizeiwissenschaft – Eine Entgegnung, in: *Die Kriminalpolizei* (1), 2004, S. 29; Ohlemacher, T. Workshop „Hermeneutische Polizeiforschung“ - Tagungsbericht, 2001, Neidhardt, K., *Polizeiwissenschaft – Aktuelle Fragestellungen*, PFA 8.-10.02.2006; cit. po. Weiss, „Objekte und Methoden einer Polizeiwissenschaft“, str. 35.

vole koristiti policijologiju, kao što su: španski policilog Ortiz, portugalski policilog Pereira¹⁷ i drugi.

Nauka o policiji je termin koji ukazuje na postojanje jedne nauke. Njegovi se zagovornici nastoje ograditi od disciplina odnosno od filozofikacije, sociologizacije, politologizacije, kriminologizacije, psihologizacije, ekonomizacije, istorizacije policijskog naučnog habitusa, zagovarajući "maticu" odnos integrativni pristup nauke o policiji kao samostalne interdisciplinarne nauke. Šta je, dakle, nauka o policiji? Nauka o policiji (eng. Police science, njem. Polizeiwissenschaft) je skup sistematiziranih znanja i spoznaja o policiji, policijskoj funkciji i policijskim sistemima. Ona je teorija, mišljenje, za razliku od političkog djelovanja (prakse). Nauka o policiji je praktična nauka. Onaj koji se bavi naukom o policiji je *policilog*. Policilog je prije svega istraživač, analitičar i sistematičar znanja o policiji, policijskoj funkciji, političkim sistemima, zatim teoretičar policije, za razliku od policiskog službenika (praktičara), te istraživač i istoričar policije.

Feltes razlikuje policijsku nauku (*Polizeiwissenschaft*, jednina) od policijskih nauka (*Polizeiwissenschaften*, množina). Kolektivni pojam policijske nauke (*Polizeiwissenschaften*) predstavlja skup rezultata iz različitih disciplina relevantnih u području policijskih zadataka. To uključuje pravo, kriminologiju, kriminalistiku, sociologiju, psihologiju, kriminalističku biologiju, politologiju, administraciju i ekonomiju, kao i sve ostale nauke, a to su policija i druge službe sigurnosti.¹⁸ Policijska nauka (*Polizeiwissenschaft*) se općenito smatra pojmom za neovisnu nauku o policiji i drugim pružateljima sigurnosnih usluga, kao i za njihove postupke u vezi s garancijom lične sigurnosti. To uključuje sistematsku, empirijski potkrepljenu analizu zadataka i aktivnosti.¹⁹

Najopsežniju definiciju savremene policijske nauke donosi Feltes. Policijska nauka razvija se na interdisciplinarnan i internacionalan način koji spaja teoriju i praksu, te na temelju empirijskih praktičnih znanja prikupljenih primjenom teorija donosi odgovarajuće postupke i upute za djelovanje kojima se rješavaju društveni problemi u području unutarnje sigurnosti, gdje se rješavaju sukobi i minimiziraju društveni učinci i nuspojave. Istodobno, Policijska nauka mora se nositi s državnim, društvenim i političkim okvirnim uslovima koji oblikuju te probleme i u kontekstu kojih na unutarnju sigurnost, mogu ili trebaju utjecati policija i drugi akteri. Pritom se mora pozabaviti i institucijom policije, njezinom istorijom, strukturom i političkim pozicioniranjem - kao i odgovarajućim aspektima nedržavnih aktera na ovom području.²⁰

Prvi val etnografskog istraživanja anglo-američke policije, koji su proveli Bittner, Manning, Niederhoffer, van Maanen, Reiss, Muir, Wilson, Brown i Rubenstein u SAD-u te Cain, Punch, Chatterton i Holdaway u UK-u, predstavljao je dio pomaka analitičkog

¹⁷ Pereira, E. da S., „Introdução as Ciências Policiais: A polícia entre a Ciência e a Política“, Almedina, São Paulo, 2015, str. 43.

¹⁸ Sabitzer, W., „Polizeiwissenschaft“. Die Akzeptanz des „SIK-Journals“, SIKJournal – Zeitschrift für Polizeiwissenschaft und polizeiliche Praxis (4), 2009, str. 5.

¹⁹ Feltes, T. „Polizeiwissenschaft in Deutschland. Überlegungen zum Profil einer (neuen) Wissenschaftsdisziplin“, *Polizei & Wissenschaft* (4), 2007, str. 2-21.

²⁰ Schulz, A. Polizeiwissenschaft, <https://www.andreschulz.eu/polizeiwissenschaft/> (preuzeto 10.12.2022)

fokusa s počinitelja na agente društvene kontrole.²¹ Implicitna pretpostavka u policijskim studijama bila je da "policija" predstavlja institucionalni "vrhunac" sverene nacionalne države. Fukuyama nas podsjeća da su države svrhovito raspoređuju legitimnu moć. Ta je moć nužna za provedbu vladavine prava u zemlji i nužna je za očuvanje svjetskog poretka na međunarodnom nivou. Moderna policija najočitiji je institucionalni izraz državnog monopola moći unutar njezinih teritorijalnih granica. Marksistički naučnici policije predviđali su da će "autoritarna država" nastojati centralizirati i paramilitarizirati sve policijske aktivnosti. U "državocentričnom" razumijevanju "policije", vrlo malo se pažnje pridavalo manje vidljivim, naizgled perifernim oblicima policijskog rada, naročito onima koji su povezani s komercijalnim sigurnosnim sektorom.²²

Brojni dokumenti Agencije za policijsko obrazovanje Europske unije (CEPOL) i Vijeća Europe naglašavaju potrebu za kvalitetom i profesionalizmom policijskog djelovanja koje se razvija pod utjecajem nauke.

Njemački policijski univerzitet (*Deutsche Hochschule der Polizei*) policijsku nauku (*Polizeiwissenschaft*) vidi kao disciplinu presjeka koja je povezana s funkcijom, organizacijom i aktivnostima policije, u smislu društvenih, ali i pravnih i ekonomskih nauka.²³

Prema Feestu nauka o policiji sistemski obrađuje sva pitanja koja se odnose na organizaciju i djelatnost policije. Policijska nauka "tradicionalno također uključuje radove o policijskoj organizaciji i upravi". Feestova izjava da su "poslovni koncepti" (*betriebswirtschaftliche Vorstellungen*) u policiji zamijenili "vojne modele" (*militärischen Modelle*) koji su do tada prevladavali vrlo je dalekovidna. Treba poboljšati efikasnost i radnu atmosferu organizacije, kao i imidž policije u javnosti.²⁴ Weiss smatra da je policijsku nauku predmet znanja kojeg treba shvatiti kao skup svih specijalnih policijskih predmeta (koji se predaju u policijskim školama). Policijska teorija i policijska nauka slične su po sadržaju, ali se razlikuju po ciljevima.²⁵

Prema Feltesu policijsku nauku, treba razumjeti i dalje razvijati kao nezavisnu nauku o policiji i drugim pružaoци sigurnosnih usluga čije se postupke vidi u kontekstu osiguranja lične sigurnosti i političke pozicioniranosti (*politischen Verortung*) ove aktivnosti, pri čemu je ona sistematska, empirijska podržana analiza zadataka i aktivnosti. Teme kojima bi se morala baviti policijska nauka koristeći različite metodološke pristupe, pored predhodno navedenog, su: efekti mjera za poboljšanje interne sigurnosti, raspodjela zadataka i saradnja između institucija za provođenje zakona i socijalnih službi, promjene u zajednici, prebacivanje sigurnosnih poslova izvan javnog domena u privatni prostor, mjerenje subjektivnog osjećaja sigurnosti i dr.²⁶

²¹ McLaughlin, E. *The New Policing*. Sage, London, 2007, str. 50.

²² Fukuyama, F. *State Building: Governance and World Order in the Twenty-First Century*, London: Profile Books, 2005, str. 163; cit. po. McLaughlin, *The New Policing*, str. 88.

²³ Sabitzer, "Polizeiwissenschaft", str. 4

²⁴ Feest, J. *Polizeiwissenschaft. Kriminalistik*. In: Kaiser, G.; Sack, F.; Schellhoss, H. (Hrsg.): *Kleines Kriminologisches Wörterbuch*. Freiburg: Herder, 1974, str. 248.-249.; cit. po. Mokros, *Polizeiwissenschaft und Polizeiforschung in Deutschland*, str. 11.

²⁵ Weiss, "Objekte und Methoden einer Polizeiwissenschaft", str. 36.

²⁶ Feltes, "Polizeiwissenschaft in Deutschland", str. 3.-6.

Određivanje naučne grane koja se s raznih aspekata bavi policijom, kriminalistikom i sigurnošću nije jedinstveno uređena u svim evropskim državama tako da nije jedinstveno uređen niti položaj i klasifikacija kriminalistike i policijske nauke u nomenklaturi nauka. Neke države ovo područje obuhvaćaju jedinstvenim pojmom policijskih nauka kojim se na više razina nastoji afirmirati potreba raznih naučnih istraživanja o policiji. U policijskoj nauci se kombiniraju metode i podaci iz drugih nauka, s ciljem opisivanja stvarnosti postupanja i djelovanja policije. Upravni odbor je 2004. godine utemeljio radnu grupu kojoj je, između ostalog, bio cilj utvrđivanje kako se policijska nauka definira u evropskim sistemima, koji su osnovni elementi i kako se može jedinstveno definisati. Uz suočavanje s izazovima kao što su nehomogenost sistema i različiti teorijski pristupi, CEPOL je zaključio da se može uspostaviti jedinstvena definicija prema kojoj policijska nauka (*police science*) predstavlja naučna istraživanja ***policije kao ustanove i policijskih poslova kao djelatnosti***. Policijska nauka je primijenjena disciplina koja kombinira metode i predmete drugih bliskih nauka na područje policijskih poslova. Policijska nauka nastoji objasniti činjenice i prikupljati znanje o stvarnosti policijskog posla, radi generalizacije i predviđanja mogućih scenarija.²⁷ Brojne policijske teme i sadržaji (npr. policijska ovlaštenja i primjena sile, policijske taktike, policijski menadžment i organizacija i dr.) odgovaraju sklopu policijskih nauka.

Za razliku od razmatranja projektne grupe CEPOL, njemački policilog Feltes oštro kritikuje stav CEPOL-ove projekte grupe koja preusko definira predmet nauke o policiji i naglašava da fokus nije na policiji kao instituciji, već na *unutrašnjoj sigurnosti* kao socijalnom području kojim, između ostalog, upravlja policija. Za ovako shvaćenu policijsku nauku, pitanje šta je „dobro policijsko djelovanje u demokratskom društvu” ne može biti „ključno pitanje“, ali ovo bi bilo jedno od mnogih pitanja koja bi trebalo istražiti nakon temeljite analize osnova i definicije odgovarajućih kriterija. Isto tako, ne može postojati „evropska policijska nauka“, kao što ne može postojati bavorska ili danska policijska nauka. Nauka može biti samo međunarodno orijentirana i ne mogu postojati lokalni pristupi ili varijante bez međunarodne mreže.²⁸

U državama u čijim naučnim nomenklaturama postoje policijske nauka, razlikovanje između polja kriminalistike i policijskih nauka također nije jedinstveno riješeno. Primjer je njemački krug nauka iz kojeg je nastala kriminalistika, a u kojem neki smatraju policijske nauke (*Polizeiwissenschaft*) dijelom kriminalistike, a neki obratno.

2.2. Nauka o policiji kao savremena integralna naučna disciplina

Fusce smatra da je jedno od osnovnih pitanja nauke o policiji ono u kojoj mjeri je ova nauka samostalna ili je ona pomoćna nauka drugim naukama (npr. pravnom, kriminološkom, sociološkom itd). Drugi teoretičari pak, imaju mišljenje da nauka o policiji ima jedinstven sistem naučnih saznanja s jasno određenim teorijskim pristupom, predmetu i metodama pružavanja i tako ispunjava sve uslove da bude samostalna nauka, neovisna od drugih nauka. Odgovor na ovo pitanje jasno daju Jaschke i Neidhardt apostrofirajući da

²⁷ Jaschke, H.-G., Bjorgo, T., del Barrio Romero, F., Kwanten, C., Mawby, R., Pagon, M. *Perspectives of Police Science in Europe*, Final report, Project Group on a European Approach to Police Science (PGEAPS), CEPOL, April 2007. str. 24.

²⁸ Feltes, “Polizeiwissenschaft in Deutschland”, str. 10.-11.

je savremena policijska nauka integralna akademska disciplina. Pojam "Savremena policijska nauka" (*Modern police science*) koriste za novu disciplinu kako bi je razlikovali od stare policijske nauke (*Polizeiwissenschaft*), discipline čvrsto utemeljene na njemačkim univerzitetima do sredine 19. vijeka koja se bavila temama koje bi danas vjerojatno bile dio "javnih politika i studija uprave".²⁹ Stari koncept nauke o policiji je predstavio Sonnenfels na sljedeći način: Policijska nauka sadrži načela kako utvrditi i očuvati unutrašnju sigurnost države (1777). Policija je u to doba bila sinonim za upravu.³⁰

Rasprava o naučnom utemeljenju policije kao institucije i kao funkcije (djelatnosti) u evropskom prostoru razvija se tek sredinom 20. stoljeća. Izvorišno, nastaje kao nauka o vladanju ili upravljanju državom, potom se smatra pravnom i kriminološkom naukom, a u novije doba razvija se u kontekstu socioloških disciplina. Kao dio kameralnih nauka i upravljanja unutrašnjom sigurnošću u Njemačkoj, poistovjećivanja s naukom o upravljanju državom u Francuskoj, u sklopu pravnih, političkih ili vojnih nauka u drugim državama, do škotskog i britanskog koncepta prevencije i brige o uređenju civilnog društva, nauka o policiji evoluirala kao odraz shvatanja uloge policije u društvu.³¹

U zavisnosti od zemlje do zemlje, od pravnog sistema do drugog postoje značajne konfuzije u pogledu korištenja terminologije: *criminalistics*, *criminal investigation*, *forensic sciences*, *police sciences* (engleski), *criminalistique*, *police scientifique* (francuski), i *polizia scientifica* (talijanski) i sa druge strane i *kriminalistik* (njemački, te *kriminalistika*, *kryminalistika* (slavenski). Iz literature koja je napisana na engleskom jeziku kriminalistika se povezuje sa forenzikom, ili je čak svrstavaju kao dio forenzičke nauke. Sa druge strane, u literaturi na njemačkom jeziku i slavenskim jezicima kriminalistika se opisuje na tradicionalan način kako je to napisao 1898. godine Hans Gross u djelu Priručnik za istražne suce kao sistem kriminalistike.³²

Tradicionalni koncept »kriminalistike« prihvaćen je i slijede ga mnoge središnje i istočne zemlje Europe i poznat je kao Kriminološko-kriminalistički koncept, a razvio ga je Vladimir Vodinelić (1985). Ovaj model nije prihvaćen, a posebno ne u zemljama engleskog govornog područja (UK, USA, Kanada i Australia) koji kriminalistiku smatraju samo korištenjem prirodnih i tehničkih nauka za krivične istrage i dokazne svrhe (*criminal investigation and evidence purposes*). Postaje, s jedne strane, terminološki problemi (šta je krivična istraga, kriminalistika, forenzična nauka, policijska nauka?), a s druge strane, problemi u vezi tretmana znanja iz krivičnih istraga o kriminalnim prestupnicima (nauka, disciplina, poddisciplina, vještina, umjeće), gdje ga proučavati i istraživati (policijske akademije, univerzitetski pristup itd).³³

²⁹ Maier, H. Die ältere deutsche Staats- und Verwaltungslehre. Ein Beitrag zur Geschichte der politischen Wissenschaft in Deutschland, Neuwied and Berlin, 1965; cit. po. Jaschke H.-G. & Neidhardt K., „A Modern Police Science as an Integrated Academic Discipline: A Contribution to the Debate on its Fundamentals“, *Policing and Society: An International Journal of Research and Policy*, 2007, 17:4, str. 303-320.

³⁰ Pusić, E. *Nauka o upravi*, Školska knjiga, Zagreb, 1993, str. 29.

³¹ Butorac, K. i Solomun, D. "Utemeljenost suvremene policijske znanosti i njen doprinos policijskoj praksi". *Policija i sigurnost*, 22 (1 (supplement)), 2013, izvadak.

³² Vidi: Maver, D. „Criminal Investigation/Criminalistics in Europe: State of the Art and a Look to the Future“, *Revija za kriminalistiku in kriminologijo* / Ljubljana 64 / 2013 / 3, str. 233-244.

³³ Maver, „Criminal Investigation/Criminalistics in Europe“, str. 235.

Izraz "nauka o policiji" ili sintagma "naučna policija" (*scientific policing, police scientifique, polizia scientifica, Wissenschaftliche Polizei*) ima korijene upravo u Evropi. Osim koncepta nauke o policiji u kojem dominiraju pojmovi vladanja ili upravljanja, pojavila se kriminološki orijentirana policijska nauka, koja se razvila u egzaktnu nauku - forenziku ili kriminalistiku.

Policijska nauka je naučno proučavanje policije kao institucije i policijskog rada kao procesa. Kao primijenjena disciplina kombinira metode i predmete drugih susjednih disciplina u području rada policije. Uključuje sve ono što policija radi i sve aspekte izvana koji utječu na rad policije i javni red. Policijska nauka pokušava objasniti činjenice i steći znanje o stvarnosti rada policije kako bi generalizirala i mogla predvidjeti moguće scenarije. Ova definicija Radne grupe CEPOL-a (*Evropski policijski koledž*) na dobrom je putu za sveobuhvatno prihvatanje od šire akademske javnosti i predstavlja pretpostavku za etabliranje nove naučne discipline - Nauke o policiji. Ova nauka pokušava objasniti činjenice i steći znanja o realnosti policijskog djelovanja u cilju predviđanja mogućih scenarija.³⁴

2.3. Principi nauke o policiji

Fusce pod principom (latinski *principium*: načelo, počelo, ishodište) obično se podrazumijeva neka polazna pozicija teorije, doktrine, nauke itd., ili unutarnje uvjerenje osobe, njezin pogled na stvari. Načela policijske nauke treba shvatiti kao one temeljne uslove koji određuju epistemološku orijentaciju policijskog naučnog istraživanja. Za nauku o policiji vrijede, kao i za sve druge nauke, opšta načela nauke koja trasiraju put u spoznaju konkretnog predmeta proučavanja. Od opštih naučnih principa ističu se: objektivnost, historicizam i sistemski pristup. Izraz **načela objektivnosti** u nauci o policiji je nepopustljivost na pogreške i nedostatke u naučnim istraživanjima, visoki zahtjevi prema preporukama nauke i prakse. **Načelo historicizma** odražava dijalektički zahtjev da se predmet znanja razmatra sa stajališta njegova nastanka, razvoja i nestanka. Niti jedan fenomen ne može se proučavati i razumjeti ako se promatra odvojeno od svega oko sebe, bez veze s drugim pojavama, odvojeno od svoje istorije. **Načelo naučnog sistemskog pristupa** znači takav pristup predmetu znanja, u kojem se policijska nauka u cjelini, njezini pojedini dijelovi i pravci, predmeti i pojave koje ona proučava itd. smatraju elementima, tj. međusobno povezanim i međuzavisnim dijelovima cjeline.

2.4. Višedimenzionalnost nauke o policiji

Različite discipline mogu pomoći u boljem razumijevanju i reagovanju na policiju i policijski rad. Ipak, moramo razmotriti ne samo raspon disciplina koje bi mogle doprinijeti nauci o policiji, već i na osnovu čega bi se one mogle spojiti. Trenutno, čini se da postoji skoro univerzalna saglasnost da su monodisciplinarne dimenzije nauke loše stvari i da se većina problema najbolje rješava iz višestrukih perspektiva. Nauka o policiji pored, monodisciplinarne dimenzije, uključuje multidisciplinarnost, interdisciplinarnost i transdisciplinarnost. Svaki od ovih pojmova ima drugačije značenje i označava drugačiji

³⁴ Jaschke et al. *Perspectives of Police Science in Europe*, str. 23-24.

stepen integracije. Međutim, takođe često kada ljudi govore o zbližavanju disciplina, ne objašnjavaju tačno kako se to radi. Bilo koja vrsta policijske nauke nužno ima višedimenzionalni predmet i stoga bi od samog početka bila interdisciplinarna. Nije beznačajno hoće li neko koristiti jedninu ili množinu u tehničkom izrazu. Feltes je već istaknuo: „Bilo da se govori o policijskoj nauci ili - u množini - o policijskim naukama, to na prvi pogled ne mora imati nikakve razlike.” No, s time bi se vrlo lako moglo povezati razne stvari: 'policijska nauka' bi značila (interdisciplinarno) spajanje (svih) nauka važnih za rad policije (uključujući, na primjer, kriminalistiku). Singularna konstrukcija nužno izaziva duge i neproduktivne rasprave o tome ko i što zapravo pripada policijskoj nauci. Takvim se raspravama u pravilu veseli samo konkurencija, a rad na predmetu ostaje neodrađen.³⁵

2.5. Podjela nauke o policiji

Rasprave o nauci o policiji kao aktualne naučne formulacije ne odvijaju se bez suprotstavljanja različitih modela i njihovih prednosti i nedostataka. Modeli proizašli iz tih rasprava, između ostalih, jesu: (1) policijsko-sigurnosna nauka; (2) policijska nauka (jedinina) i (3) policijske nauke (množina).³⁶

Glavni prigovor **prvom modelu** (policijsko-sigurnosna nauka) jest taj da ako policiju i njene aktivnosti percipiramo kao javni servis, tada pojam policijsko-sigurnosna nauka (ili nauke) može neočekivano suziti njen sadržaj samo na sigurnosne aktivnosti, a iz sadržaja će izostati sve drugo što nije sigurnosna aktivnost koju policija obavlja ili će obavljati. Osnovna rezerviranost prema **drugom modelu** (policijska nauka - jedinina) zasniva se na raznolikosti strukture policije kao institucije, kao i velikom broju policijskih poslova koje nije moguće integritati kao samostalan predmet posebnog polja nauke. Iz izloženih razloga Porada, Erneker, Holcr i Holomek opredijelili su se za **treći model** (policijske nauke - množina) koji je sistemski integriran unutar jedinstvenog naučnog oblika, a to je "sistem policijsko-naučne spoznaje". Sistem policijsko-naučne spoznaje je oblik nauke koji integrira policijsko-naučne discipline i njihove elemente, policijsko-naučna istraživanja, naučne i praktične policijske institucije, policijsko-naučne zajednice, komunikacijske kanale i druge fenomene nauke o policiji. Priroda, sadržaj, struktura i funkcija ovog sistema istražuje se iz sljedećih perspektiva: 1) proučavanje porijekla (naglašavauglavnomprocesneaspektenastanka i razvojapolicijske naučne spoznaje); 2) proučavanje strukture (naglašava sadržajne elemente i njihov odnos) i 3) proučavanje funkcije (opisuje proaktivne sastavnice naučne policijske spoznaje i njihove osnovne komponente).³⁷

Grubu skicu policijske nauke opisao je Cyrille Fijnaut. Ona je od velike vrijednosti za njen položaj i sadržaj u sadašnjosti i budućnosti, a autor naglašava kako američka istraživanja

³⁵ Feltes, T. F. „Wind und Aufbruch zu neuen Ufern? Was gibt es Neues zum Thema Polizeiforschung und Polizeiwissenschaft?“ In: *Die Kriminalpolizei* 2003, str. 96-98; Reichertz, J. „Auf dem Weg zu den Polizeiwissenschaften? Bemerkungen aus soziologischer und kommunikationswissenschaftlicher Perspektive“. In: Liebl, K. (eds) *Kriminologie im 21. Jahrhundert*. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2007, str.127.-128.

³⁶ Butorac i Solomun, „Utemeljenost suvremene policijske znanosti“. str. 143.

³⁷ Ibid

treba integrirati u evropsku tradiciju policijskih nauka. Također je istakao višedimenzionalnost nauke o policiji. **Politička (vladajuća) policijska nauka** odnosi se na normativna određenja i zadaće, odnosno kompetencije policije i njene odnose s administrativnim tijelima i drugim tijelima sa zakonskim ovlaštenjima, kao i s građanima. **Društvena policijska nauka** usredotočena je na aktualno i poželjno funkcioniranje policije u određenim uslovima društvenog razvoja. **Tehnološka policijska nauka** svojim tehničkim i organizacijskim sredstvima omogućuje razumne dokaze političke odgovornosti koja je poželjna sa stajališta društvene nauke. **Historijska policijska nauka** razvija se u smjeru aktualnih društveno-istorijskih istraživanja. **Komparativna policijska nauka** istražuje specifičnosti historijskih i trenutnih organizacija policijskih struktura u Evropi.³⁸

2.6. Cilj i zadatak nauke o policiji

Prvi cilj nauke o policiji jeste razvijanje teorije i metodologije, ali sa stajališta da je riječ o interdisciplinarnom predmetu koji ne mora nužno razvijati vlastite metode i teorije, već zavisno o odabiru najrazumnije metode i teorije iz općeg koda za predmetno područje koje se ispituje. Međutim, tu leži velika prilika za ovu novu granu nauke za razliku od ustaljenih polja nauke.³⁹ Mokros smatra da bi se definisao cilj nauke o policiji mora se razumjeti "tema policije" (*Thema Polizei*) u smislu "policijskog rada" (njem. *Polizieren*)⁴⁰ iz ugla naučnika sa njemačkog govornog područja ili kao "policijski rad" (eng. *Policing*) iz vizure naučnika sa engleskog govornog područja. Tada je, također, moguće istražiti granice onoga što (državna) policija smije i što može učiniti. Cilj je razviti specifičnu, sveobuhvatnu teoriju "policijskog rada" (*policing*), a ne teoriju policijske institucije (*Theorie der Institution Polizei*). Ova nauka o policiji više je od integracijske nauke ili kišobrana nad pojedinačnim disciplinama. Nauka o policiji s jedne strane ima za cilj pomoći praktičarima u rješavanju problema, a s druge strane želi ući u diskurs s drugim naukama, slijedeći sveobuhvatni, interdisciplinarni i transnacionalni pristup analizi unutarnje sigurnosti. Početna tačka mora biti *Polizieren* ("policijski rad"), a ne policijski posao (*Polizeiarbeit*), odnosno referentna tačka treba biti *policing* ("policijski rad"), a ne *police* ("policija"). Jedino tako nauka o policiji može dugoročno postojati i razvijati se.⁴¹ Stock ističe da se zadatak nauke o policiji vidi kao prikupljanje i sistematiziranje "znanja o policiji" (*Wissen zur Polizei*) koje je skriveno u različitim disciplinama. Nauka o policiji bi tako imala važnu "funkciju povezivanja" (*Bündelungsfunktion*). Jedan od zadataka nauke o policiji uključuje bavljenje naučnim spoznajama o policiji, što nadilazi puko prikupljanje informacija. Stoga je zadatak nauke o policiji sintetizirati te spoznaje i stvoriti integrirano (osnovno) znanje nauke o policiji, te spojiti ih i ispitati dobivene podatke u cilju otkrivanja pozadine, uzročno-posljedične veze i strukture policijskog rada u društvu.

³⁸ Fijnaut C. Theoretische opstellen rondom de politie. (Theoretical essays about police). Nederlandse Politie Academie, Apeldoorn, 1983, str. 37.

³⁹ Weiss, "Objekte und Methoden einer Polizeiwissenschaft", str. 37.

⁴⁰ *Polizieren* je izraz koji je u Njemačkoj skovao Jo Reichertz prije nekoliko godina.

⁴¹ Mokros, *Polizeiwissenschaft und Polizeiforschung in Deutschland*, str. IV.

U konačnici, nauka o policiji mora pokrenuti nova pitanja kako bi proizvela orijentacijsko znanje koje ohrabruje “razvoj specifične, sveobuhvatne policijske teorije”.⁴²

2.7. Duštvena, naučna i praktična funkcija nauke o policiji

Naučno proučavanje ili istraživanje nauke o policiji ima jasno određen značaj i definisan cilj. Pored teorijskog cilja, koji je opredeljen ili konkretizovan predmetom istraživanja, pravicima istraživanja i verifikovanim rezultatima, teorijski cilj ima i svoju upotrebnost, a to znači praktičnu vrijednost, pa se s toga nauka o policiji može smatrati primjenjenom disciplinom, čija teorijska saznanja imaju aplikativni karakter. *Značaj naučnog izučavanja nauke o policiji ima:* društveni, naučni i praktični značaj. Ako iz razumljivih razloga imate zahtjeve za nezavisnu policijsku nauku, onda se postavlja pitanje kome treba policijska nauka: **policiji**, kako bi praktično, metodički i teorijski zahtjevno osposobljavala svoje (rukovodeće) kadrove, a time i osigurati profesionalizam u radu policije, odnosno **društvu** koje se želi prosvijetliti naukom o sebi, odnosno o policijskim oblicima i institucijama normativne kontrole.⁴³ Sa ovim mišljenjem korespondira stav Schulza koji podcrtava da pravi klijent znanja i rezultata iz policijske nauke nije policija, nego društvo.⁴⁴

2.8. Predmet nauke o policiji

Pokuša li se intenzivnije upustiti u raspravu o razvoju nauke o policiji, relativno se brzo nameće pitanje mogućeg predmeta istraživanja. Čime bi se nauka o policiji trebala baviti? Milosavljević ističe da nauka o policiji predstavlja mladu naučnu disciplinu i još uvijek nema odlike zrele konstituisane naučne discipline. Zbog toga, određivanje njenog predmeta se pojavljuje kao složeno pitanje i u zemljama sa razvijenim proučavanjem policije. Predmet nauke o policiji bi se mogao, već na osnovu njenog naziva, najopširnije odrediti kao van pravno proučavanje policije. Tako shvaćena nauka o policiji bi za svoj predmet imala proučavanje problematike **policijskog sistema** u oba njegova osnovna vida, tj. kao posebne dinamičke cijeline koja je različita od svoje okoline i kao sredine koja se nalazi u interakciji sa svojim okruženjem. Policijski sistem se ispoljava u vidu dinamičkog jedinstva međusobno uslovljenih unutrašnjih i vanjskih aspekata policije. S jedne strane, to su organizacioni, strukturni, funkcionalni, kadrovski, etički, kulturološki i drugi unutrašnji aspekti (tj. aspekti policijskog sistema kao posebne cijeline) i, s druge strane, uloga policije u društvu i njeni odnosi sa užim i širim okruženjem kao vanjskim aspektima (ili aspekti u kojima se izražava interakcija policije sa svojim okruženjem). Svi ovi aspekti zajedno činili bi predmet Nauke o policiji.⁴⁵ Prema Neidhardu, “smisao i željena korist

⁴² Stock, J. Selbstverständnis, Inhalte und Methoden einer Polizeiwissenschaft. In: Schriftenreihe der Polizeiführungsakademie, H. 1-2, 2000, str. 106; cit. po. Mokros, *Polizeiwissenschaft und Polizeiforschung in Deutschland*, str. 18.

⁴³ Reichertz, “Auf dem Weg zu den Polizeiwissenschaften?”, str. 131.

⁴⁴ Schulz, “Polizeiwissenschaft”.

⁴⁵ Milosavljević, B., *Nauka o policiji*, Policijska akademija, Beograd, 1997, str. 21.- 22. Uporedi sa stavovima: Banović, B. & Amanović, D. „Policijske nauke u Republici Srbiji- stanje i ciljevi“, RKKP, 2/2022, str. 203.-215.

trebaju biti odlučujući. Prema tome, policijska nauka najprije treba sadržavati sve spoznaje o temi policije u institucionalnom i funkcionalnom smislu (policija). Nadalje, naučnici bi se morali baviti svim aspektima policijskog djelovanja (policijskog rada), jer se policijska praksa u središtu temelji na koristi koju treba postići. Ova nauka mora biti prikladna da rukovoditeljima u policiji pruži svo znanje koje im je potrebno za uspješno djelovanje". Zbog toga se Neidhard zalaže za širi koncept nauke o policiji. Prema Kokoski nauka o policiji „mora biti usmjerena prema predmetnom području policije (*Objektbereich*), ali i promišljati ulogu policije u društvu ili demokratskoj ustavnoj državi (*Subjektbereich*). U tom su smislu po mišljenju Weisse "javna sigurnost i policijski rad referentni su okviri nauke o policiji".⁴⁶

Što bi policijsko istraživanje u konačnici trebalo uključiti s obzirom na različite pristupe: istraživanje u policiji, za policiju ili o policiji? Ili sve zajedno i u isto vrijeme? Feltes ističe da policijsko istraživanje koje ne definira tačno kako policija vidi sebe i kako vidi svoje standard, riskira da ne bude pravo istraživanje. Može se postaviti pitanje gdje bi trebalo uvesti kolegij nauke o policiji ako je sadržaj nejasan i predmet jednostavno uvezen iz drugih nauka. To opet dovodi do rasprave o interdisciplinarnosti, (ne)ovisnosti i autonomiji istraživanja nauke o policiji. Dakle, nauka o policiji je sa širokim multidimenzionalnim predmetom dizajnirana za interdisciplinarnost od samog početka. Upravo je interdisciplinarnost tumačena u tom pogledu kao slijed različitih skupova koja je vjerojatno dovela do činjenice da istraživanja ponekad nisu povezana jedni s drugima i nalazi nisu sistematizirani. Stoga se čini razumljivim da Feltes već najmanje 10 godina ističe potrebu nauke o policiji kao "neovisne nauke o policiji i drugih pružatelja sigurnosnih usluga", jer postoji dovoljno posebnosti u istraživanju polja "unutarnje sigurnosti" koje neovisnu policijsku nauku čine nužnom.⁴⁷

Predmet suvremene nauke o policiji je policija kao institucija (policija), uključujući njenu organizaciju, zadaće i rad (policijski rad), kao i ulogu u društvu, odnose s društvenim grupama, sliku policije u medijima i ugled u populaciji. Institucija policije kao predmet nauke o policiji također uključuje osoblje, njihov sastav, selekciju osoblja, obuku i usavršavanje policijskih službenika, te vođenje, saradnju u policiji i policijsku kulturu. Strogo slijedeći ovaj pristup, međutim, nauka o policiji se više-manje isključivo oslanja na „policijsku instituciju“, da tako kažemo nauka o policiji u najužem smislu, no ne uzima se u obzir da policijske zadaće obavljaju i druge institucije i davatelji usluga. Nauka o policiji stoga mora ići dalje od policije ili izvan policije. Mora uzeti u obzir da poslove sigurnosti obavljaju različite institucije, ali i izvaninstitucionalni dijelovi društva (kao što su pojedinci, grupe u susjedstvu i sl.). Na unutarnju sigurnost značajno utječu faktori na koje policija ima mali ili nikakav utjecaj. Feltes ističe da je nauka o policiji, u ovdje shvaćenom

⁴⁶ Kokoska, W. Umsetzung wissenschaftlicher Erkenntnisse in der polizeilichen Führungsausbildung – am Beispiel der Sozialwissenschaften, in: Aktuelle Probleme der Entwicklung der Polizei wissenschaften und der polizeilichen Praxis (Hg.) Polizeiakademie Bratislava, Bratislava, 2001, str. 125; Neidhard, K. „Plädoyer für eine Polizeiwissenschaft“, in: Aktuelle Probleme der Entwicklung der Polizeiwissenschaften und der polizeilichen Praxis (Hg.) Polizeiakademie Bratislava, Bratislava, 2001, S. 74; cit. po. Weiss, K. "Objekte und Methoden einer Polizeiwissenschaft", str. 41.

⁴⁷ Feltes 2015, str. 9; cit. po. Baruna J, *Perspektiven und Differenzierungsversuche von Polizeiforschung und Polizeiwissenschaften*, GRIN Verlag, München, 2019.

smislu, nauka o policiji i drugim pružateljima sigurnosnih usluga, „čije se djelovanje sagledava u kontekstu osiguranja individualne sigurnosti, te političkog lociranja i vrednovanja tih zadaća“.⁴⁸

Weiss nas podsjeća da predmet nauke o policiji je analiza polja politike. Ovo obuhvaća područje koje treba ispitati od samog početka. Prema definiciji, područje **politike unutarne sigurnosti** uključuje sve državne institucije i objekte kao i organizacije po nalogu države, koji su ustavom i tijelima demokratskog odlučivanja legitimirani da vrše javni monopol nad uporabom sile u okviru kodificiranih pravila, uključujući direktnu prisilu.⁴⁹ Pojedini autori u predmet nauke o policiji uvrštavaju ekonomsku dimenziju policijskog rada. Konkretno, jedan važan, ali često zanemaren pristup istraživanju i ocjenjivanju policijskih aktivnosti je **ekonomska perspektiva**.⁵⁰ Drugi autori insistiraju na važnosti teme **nasilje usmjereno protiv policijskih službenika** u lokusu nauke o policiji.⁵¹

U kontekstu predmeta policijske nauke Feltes ističe nekoliko različitih policijskih politika na koje je potrebno usmjeriti naučni fokus: (1) militarizam (održavanje reda), još uvijek u većini istočnoeuropskih država; (2) legalizam (policajci kao službenici zakona), (3) profesionalizam (javni službenici), u nekim zapadnoeuropskim državama i (5) "komunitarizam" (agenti zajednice), možda u modernijim društvima (npr. SAD i Kanada).⁵² Jedan od prvih francuskih policiologa Casamayora, kaže da se policijski sistem ne može razmatrati „detaširan izvan društva u kojem funkcionira“, niti predstavljati egzibicioni model ili proizvod za izvoz.⁵³

Uprkos svim poteškoćama u razvoju policijske nauke, doveli su do toga da danas policijske nauke postoje, promatrano u svjetskim razmjerima. Policijska nauka konstituira se kao relativno posebna naučna disciplina koje se nalaze u ranoj fazi osvajanja predmeta (polja) istraživanja i metoda primjerenog svom predmetu. Nedovoljno razumijevanje akademske zajednice za ovu disciplinu usporava njen razvoj.⁵⁴

Pored olakšavajućih okolnosti u proučavanju policijske djelatnosti, postoje određene poteškoće koje usporavaju razvitak nauke o policiji: nedovoljna finansijska ulaganja u istraživanja, labava saradnja akademske zajednice i policije, višestruka uslovljenost policijske djelatnosti, raznovrsnost policijske djelatnosti, varijabilnost i brzina promjena u

⁴⁸ Feltes, T. „Ist die deutsche Polizeiwissenschaft schon am Ende, bevor sie angefangen hat sich zu etablieren?“ In: *Polizei & Wissenschaft*, Heft 1, 2'15, S. 5; cit. po. Keller, C., „Polizeiwissenschaft im Wandel - Eine kritische Bestandsaufnahme im Rückblick der letzten 10 Jahre“, in: *Polizei-info-report* 3/2020, 2020, str. 27-31.

⁴⁹ Weiss, „Objekte und Methoden einer Polizeiwissenschaft“, str. 40.

⁵⁰ Reichertz J. und Thomas Feltes T., „Polizieren und Polizeiwissenschaft. Die Herstellung und Gewährleistung Innerer Sicherheit“. *Policing Diversity*, Frankfurt 2015, str. 9-26

⁵¹ Ohlemacher, T.; Rüger, A.; Schacht, G.; Feldkötter, U.: *Gewalt gegen Polizeibeamtinnen und -beamte 1985-2000. Eine kriminologische Analyse*. Baden-Baden: Nomos (Interdisziplinäre Beiträge zur kriminologischen Forschung. 24), 2003, S. 8.; cit. po. Mokros, *Polizeiwissenschaft und Polizeiforschung in Deutschland*, str. 57.-58.

⁵² Feltes, T., „New Philosophies in Policing“. *Police Studies* 1994, str. 29-48

⁵³ Milosavljević, *Nauka o policiji*, str. 24.

⁵⁴ Vidi: Banović, B. & Amanović, Đ. „Konstituisanje policijskih nauka u Srbiji kao imperativ vremena“. *Kultura polisa* XIV (33), 2017, str. 129.

okruženju, nepredvidivost sigurnosnih rizika, pristranost istraživača, restriktivna sigurnosna kultura (tajnost) i deficitarnost u evaluaciji policijskih performansi.

Pravo na korištenje javne arhivske građe koja se čuva u arhivu imaju svi korisnici pod jednakim uslovima. Arhivska građa može se koristiti u službene ili kulturne svrhe, za naučno istraživanje, potrebe publikovanja, nastave, za izložbe, za ostvarivanje ili zaštitu ličnih prava i druge društvene potrebe. Javna arhivska građa, po pravilu, dostupna je za korištenje nakon isteka roka od 30 godina od dana nastanka. Javna arhivska građa dostupna je za korištenje i prije isteka roka od 30 godina od njenog nastanka, ako to odobri njen stvaralac.⁵⁵ Predmet nauke o policiji su bitna naučna, teorijska i empirijska saznanja o policiji i policijskoj djelatnosti u društvu, koja su faktički trajna naučna pitanja, jer su to stalni procesi raznih sadržaja i oblika, dimenzija, koji iziskuju stalna sagledavanja, tumačenja i redefinisanja.

Predmet nauke o policiji je i **policijska moć**. U tom smislu značajna knjiga koja je probudila pažnju akademske javnosti je Nova nauka o policiji (*The New Police Science*). Urednici Dubber i Valverde sa svojim saradnicima pružaju kritičku analizu najopsežnije i najmanje shvaćene državne moći, policijske moći, široko shvaćene kao moć maksimiziranja javne dobrobiti - ili, slikovitije, njenog "mira, reda i dobrog vladanja". Nova policijska nauka ispituje **moć policije** kao temeljnu tehnologiju modernog upravljanja. Postoji više od jednog razloga da se obrati pažnja na ovu Novu policijsku nauku (*The New Police Science*).⁵⁶

Knjiga Kritički pristup policijskim naukama: Nove perspektive u post-tranziciji (*A Critical Approach to Police Science: New Perspectives in Post-Transitional*) koja je objavljena 2020. godine pod uredništvom Nagy i Kerezi je sveobuhvatna, relevantna i pravovremena publikacija koja ima pretenzije da odgovori na pitanje Kako su digitalizacija, globalne prijetnje i privatizacija promijenili tradicionalni pristup policiji. Nauka o policiji trebala bi da pruži kritički interdisciplinarni pristup kroz kontekstualizirane tematske analize policijskih praksi nakon digitalnog zaokreta.⁵⁷

2.9. Metode nauke o policiji

Nauku o policiji krasi pluralizam metoda. Zavisno o interesu za znanjem i konkretnom pitanju, slijedi logiku opravdanosti svojih referentnih disciplina, kombinira ih i prilagođava prikladne metode znanja kao što su: empirijska društvena istraživanja, pravno tumačenje i argumentacija, naučni eksperimenti itd. U okviru takve koncepcije nauke o policiji mogu se rješavati i pitanja unutarne i javne sigurnosti koje nadilaze zadane odgovornosti određene policijske organizacije - kao što su aktivnosti privatnih pružatelja zaštitarskih usluga i drugih važnih aktera.⁵⁸ Milosavljević ističe da se pored posebnosti predmeta, pojedine naučne discipline razlikuju i u pogledu naučnih metoda kojima se njihov predmet izučava. Nauka o policiji se za sada služi opštim naučnim metodima (karakterističnim za nauku uopšte) i metodima pojedinih drugih nauka, a ali u

⁵⁵ Čl. 26.-27. Zakona o arhivskoj djelatnosti (Službene novine Kantona Sarajevo, br. 50/16).

⁵⁶ Dubber, M. D. & Valverde, M. (eds.) *The New Police Science*, The police power in domestic and international governance. Stanford University Press, Stanford, 2006, str. 1-17.

⁵⁷ Nagy & Kerezi, *A Critical Approach to Police Science*. Abstract.

⁵⁸ Neidhardt, "Polizeiwissenschaft", str. 245.

oba slučaja prilagođenim specifičnim zahtjevima njenih predmeta i pogodnim za njihovo izučavanje. Tako se u obradi predmeta Nauke o policiji primjenjuju standardni opštenaučni metodi (filozofski, logički, sistemsko-strukturalni, funkcionalni, statistički, komparativni i drugi), kao i metodi pojedinih nauka (sociološki, pravni, historijsko-pravni, psihološki i dr).⁵⁹ Nauka o policiji koristi opšte naučne metode, kao što su: analiza, sinteza, klasifikacija, specifikacija, indukcija, dedukcija, introspekcija, komparacija itd. Pitanje nove discipline otvara i pitanje mogućih metoda nauke o policiji. Zbog prethodno opisanih konstelacija, nauka o policiji može se oslanjati samo na utvrđene metode srodnih nauka, ali također treba biti otvorena za razvoj novih metoda. Zavisno o naučnom pitanju i temi koja se ispituje, metode će se razlikovati. Na početku izbora metode potrebno je odgovoriti na sljedeća pitanja: Koji motivi su odlučujući za istraživanje? Koje ciljeve želimo postići? Kako previdjeti društvene pojave u budućnosti? Kao što je spomenuto, kada se istražuje unutarnja sigurnost, važno je predvidjeti budući razvoj događaja u ranoj fazi i prepoznati kako bi mogli brzo pripremiti izvršne snage za ovaj razvoj događaja. To su: delphi metod, promatranje trendova, benchmarking⁶⁰, stabla relevantnosti⁶¹, backcasting⁶², tehnologija scenarija⁶³, analiza problema, radionica⁶⁴, hibridno upravljanje⁶⁵, i dr.⁶⁶

2.10. Razlika između policijske nauke i policijskog istraživanja

Postoji bliska veza između nauke o policiji (*Polizeiwissenschaft*) i policijskog istraživanja (*Polizeiforschung*). Ohlemacher shvaća empirijska policijska istraživanja "kao jedan od temeljnih blokova nauke o policiji u razvoju". Za Stocka nauka o policiji čak je "logičan daljnji razvoj multidisciplinarnog policijskog istraživanja", a za Feltesa "policijska istraživanja bez vlastite nauke o policiji dugoročno ostaju sekundarna i

⁵⁹ Milosavljević, *Nauka o policiji*, str. 25.

⁶⁰ *Benchmarking* je pokušaj utvrđivanja vašeg položaja u usporedbi s drugima. Metodu benchmarkinga koristi npr. CEPOL.

⁶¹ Prema metodi stabla relevantnosti (*Relevanzbäume*) polazi se od primarnih ciljeva kojima se teži, kao što je osiguranje nacionalne sigurnosti. Na temelju tih vrhunskih ciljeva razmatra se koji podciljevi mogu dovesti do njih.

⁶² *Backcasting*, slično kao i kod stabala relevantnosti, polazi se od općeprihvaćenih slika budućnosti, npr. slike sigurnog grada. Na temelju takve vizije budućnosti moraju se izvesti ciljni pravci, npr. intenziviranje mjera za izgradnju povjerenja u gradu.

⁶³ Tehnologija scenarija (*Szenario-Technik*) potječe iz vojnog sektora. Kako bi osposobili vojsku za vojne operacije, vojni stratezi su izradili scenarije mogućih ratnih konstelacija i na temelju toga odredili šanse za uspjeh mogućih ratnih strategija. U međuvremenu, metodu scenarija koriste firme kako bi mogle bolje procijeniti budući razvoj tržišta. Metoda scenarija također se koristi, na primjer, u procjeni utjecaja na okoliš.

⁶⁴ U konceptu radionice budućnosti (*Zukunftswerkstatt*) laici bi trebali biti uključeni u procjese planiranja. Kao primjer treba spomenuti različite oblike postupaka sudjelovanja javnosti, npr. u projektiranju životnog prostora.

⁶⁵ Hibridno upravljanje (*Hybridsteuerung*) je mješavina naučne samokontrole i vanjske kontrole. U slučaju hibridnog upravljanja, temu obično grubo specificiraju političari u koordinaciji s korisničkim i naučnim savjetodavnim odborima. Tačna definicija istraživačkog projekta potom provode naučnici koji prijavljuju projekt u sklopu konkursa. Kako bi se osigurala bliska veza između istraživača i korisnika, obično je potrebna saradnja, npr. između nauke i industrije.

⁶⁶ Weiss, K. "Objekte und Methoden einer Polizeiwissenschaft", str. 42.

rudimentarna". Međutim, kao i kod nauke o policiji, također postoje različita mišljenja o konceptu i predmetu policijskog istraživanja, koje se razlikuje od sigurnosnih istraživanja (*Sicherheitsforschung*) i kriminoloških istraživanja (*kriminologischen Forschung*).⁶⁷ Prema Feltesu pojam policijskog istraživanja višeznačan je i njegovo značenje nije jasno na prvi pogled: radi li se o „istraživanju u policiji, za policiju ili o policiji? Ili sve zajedno i u isto vrijeme?” O tome nema zajedničkog razumijevanja. Prvi pristup pojmu mogao bi biti definiranje predmetnog područja policijskog istraživanja. Nema sumnje da se istraživanje policije naučno bavi institucijom "policije" da stekne nove spoznaje ili da preispita postojeće. Na primjer, u Njemačkoj su policijske vlasti u saveznm državama, Savezni ured kriminalističke policije (*Bundeskriminalamt*) i Savezna policija (*Bundespolizei*) nazivaju "policijom". Kao što je već navedeno u opisu predmetnog područja policijske nauke, policija je samo jedan akter u političkom polju unutarnje sigurnosti. Kada je riječ o javnoj sigurnosti i redu, policija sarađuje s drugim tijelima, te s općinama i njihovim stanovnicima u obliku regulatornih partnerstava i vijeća za suzbijanje kriminala. Uz ili zajedno sa policijom, javnim prostorom patroliraju komunalne redarske službe, kao i privatne zaštitarske službe, čiji dio djelatnika liči na policajce (a ponekad i po habitusu). U nekim državama, osim policijskih službenika, građani također patroliraju javnim prostorima kao pripadnici zaštitara ili dobrovoljne policijske službe.⁶⁸

2.11. Nauka o policiji i policijska praksa

Na (društvena) naučna policijska istraživanja uvijek se gledalo sa skepsom iz ugla policijskog praktičara. Razlog tome svakako je i temeljno nepovjerenje policijskih organizacija prema istraživačkoj tradiciji koja je također kritična prema policiji.⁶⁹ Bradley i Nixon istakli su problem 2009. godine na relaciji nauka i policija, koristeći izraz koji je prvi skovao MacDonald 1987. godine, „dijalog gluhih”:

- Naučnik: Zašto policija ignoriše nalaze istraživanja?
- Policija: Zašto istraživači ne proizvode upotrebljivo znanje?
- Naučnik: Zašto policija uvijek odbija svaku studiju koja je kritikuje policijski rad?
- Policija: Zašto istraživači uvijek prikazuju policiju u lošem svjetlu?
- Naučnik: Zašto policajci ne čitaju ni izvještaje o istraživanju?
- Policija: Zašto istraživači ne mogu pisati jasnim jezikom?
- Naučnik: Zašto se policija tako krvavo brani?
- Policija: Zašto su istraživači tako prokleta čestiti?
- Naučnik: Zašto policija ne želi da ispita svoj organizacioni učinak?
- Policija: Zašto istraživači ne žele da proizvedu takve informacije koje mogu koristiti za promjenu unutar policijske organizacije i koje mogu rješavati probleme?

⁶⁷ Mokros, *Polizeiwissenschaft und Polizeiforschung in Deutschland*, str. 27.

⁶⁸ Feltes, T. „Scientia Ante Portas. Flüchten oder Standhalten? Zur Perspektive einer Polizeiwissenschaft in Deutschland“. In: *Die Polizei*, H. 9, 2002, str. 245 ; cit. po. Mokros, *Polizeiwissenschaft und Polizeiforschung in Deutschland*, str. 28.

⁶⁹ Jarchow, E. In: Frevel, Bernhard/Groß, Hermann. *Empirische Polizeiforschung XIX: Bologna und die Folgen für die Polizeiausbildung*, Frankfurt a.M.: Verlag für Polizeiwissenschaft, 2016, str. 187-197; cit. po. Keller, „Polizeiwissenschaft im Wandel“, str. 27-31

- Naučnik: Zašto policija insistira da znaju bolje od naučnika?
- Policija: Zašto istraživači pišu recepte kad se ne mogu skuhati?⁷⁰

2.12. Naučno utemeljenje policijske obuke

Nauka o policiji još uvijek nije dovoljno inkorporirana u obuku policijskog kadra. Kersten pocrtava da tradicionalna didaktika policijske obuke u "profesionalnom školskom stilu" često još uvijek slijedi načelo "policajci uče od policajaca ono što su policajci naučili od policajaca". Ovo tehnokratsko postupanje s obrazovanjem, koje često završava oponašanjem prethodne prakse, svakako nije savremeno, iako se u određenim praktičnim predmetima (npr. operativna obuka) prave kompromisi.⁷¹ Nauka i praksa postaju zajednički stubovi efikasne policijske obuke i konačno djelotvornijeg i efektivnijeg policijskog rada. Policijsko djelovanje generira znanje temeljeno na iskustvu koje zahtijeva ugradnju u teorijske modele. Osnova prenošenja gradiva iz (temeljnih) predmeta tipičnih za policiju ne može se svesti na nenaučno svakodnevno iskustvo policijske prakse.⁷² U raznim esejima Kersten je zauzeo stav o nauci o policiji i njezinim perspektivama. U opisu „Izgledi za policijsku obuku i nauku“ (*Perspektiven der Polizeiausbildung und der Wissenschaft*) opisuju se samo nedostaci u policijskim snagama za koje se navodi da su uzrok nedovoljnog razvoja nauke o policiji: skepticizam [policijskog vodstva] prema vanjskoj kontroli nedoličnog postupanja policije, oklijevanje prema „kulturi greške“, nedosljedno uspješna integracija pripadnika manjina/mladih ljudi s migrantskim porijeklom u policijske snage, suočavanje s uznemirenim masama, još uvijek neadekvatno napredovanje policijskih službenika u karijeri ukazuju na potrebu za istraživanjem.⁷³

2.13. Razvoj konstitutivnih elemenata nauke o policiji

Temeljno pitanje jeste u kojoj mjeri je nauka o policiji prikladna za zasebnu naučnu disciplinu i koji zahtjevi moraju biti ispunjeni za to.⁷⁴ Društveno naučno proučavanje policijskog rada staro je više od pola stoljeća. Od pionirskog rada Williama Westleya u 1950-ima i Michaela Bantona u 1960-ima, naučno istraživanje i promišljanje o policijskom radu izraslo je kao gljiva u uspostavljeno potpodručje društvenih nauka. Takva se istraživanja sada provode na univerzitetima, think-tankovima, vladinim agencijama i unutar policijskih odjela. Puno se naučilo o policijskom mandatu, stilovima i efikasnosti, o uporabi i društvenoj i prostornoj distribuciji sile prisile, o obuci službenika i kulturi policijskih organizacija, o rasističkim i seksističkim praksama, o upravljanju i odgovornosti, i o kulturnim reprezentacijama policije i simboličkoj moći državne policije.

⁷⁰ Herrington, V. "The importance of evidence based policing for the thinking professional police officer", *The Australia & New Zealand Society of Evidence Based Policing* (ANZSEBP), Vol. 1, No. 1 Winter 2016, str. 15.

⁷¹ Kersten 2012, str. 8; cit. po. Keller, „Polizeiwissenschaft im Wandel“, str. 27-31

⁷² Walter 2015, str. 217; Keller, „Polizeiwissenschaft im Wandel“, str. 27-31

⁷³ Kersten, J. „Perspektiven der Polizeiausbildung und der -wissenschaft“. In: *Neue Kriminalpolitik* (NK), Heft 4, 2014, str. 53; cit. po. Keller, „Polizeiwissenschaft im Wandel“, str. 27-31

⁷⁴ Weiss, „Objekte und Methoden einer Polizeiwissenschaft“, str. 34.

Ipak, usprkos ovim postignućima, polje je imalo tendenciju udruživanja oko određenih problematičnih i samoograničavajućih značajki. Studijom policijskog rada i dalje, u prvom redu, dominiraju američki naučnici i snažno su usmjereni na angloameričke policijske institucije, dijelom zato što su te institucije postale relativno otvorene za istraživanje. Sa druge strane na prostoru kontinentalne Evrope ili mnogim zemljama na „globalnom jugu“ evidentni su određeni otpori za razvoj naučnog istraživanja na polju policijskih studija. Jednako tako, međutim, naučni razvoj na neengleskom jeziku često su uglavnom ostajale ograničene na zemlje porijekla, sprječavajući protok znanja i ideja u anglosferu. Postoje, naravno, razlozi za ovu pristranost i oni su ukorijenjeni u istoriji. To što je engleski postao *lingua franca* u policijskim studijama posljedica je globalne istorije kolonijalizma i načina na koji se dekolonizacija odvijala nakon Drugog svjetskog rata.⁷⁵

U stvari, istraživačke aktivnosti na određenoj instituciji ili procesu ne predstavljaju automatski naučnu disciplinu. Nadalje, naučne discipline nisu vječne: mogu se pojaviti, evoluirati, rasti, smanjivati se, podijeliti, pa čak i nestati; a osim ove vremenske dimenzije, naučne discipline imaju i prostorni opseg.⁷⁶

Jedan od posebno korisnih pristupa koji je najprimjenjiviji za razvoj društveno-naučnih disciplina je skica s objašnjenjima o nastanku disciplina koju je pružio Stock (1989), a objavljena je samo na njemačkom jeziku i stoga je u velikoj mjeri zanemarena izvan akademskog svijeta koji govori njemački jezik. Stock navodi tri osnovne vrste zahtjeva koje mora ispuniti nova naučna disciplina: formalni, sadržajni i socijalni uvjeti. *Formalni uvjeti* proizlaze iz analitičke teorije nauke i zahtijevaju definisanje formalnih pravila ili hipoteza koje su jednoznačne, provjerljive i potkrepljene racionalnim argumentima kako bi se osigurala intersubjektivnost nalaza istraživanja. *Sadržajni uvjeti* uključuju zajedničke ciljeve istraživanja, subjekte istraživanja i metode istraživanja. A *socijalni uslovi* uključuju stvaranje smislenih i korisnih nalaza i institucionalizaciju discipline, odnosno razvoj istraživačkih i nastavnih objekata. Stock koristi istorijski pristup, koji razlikuje tri crte ili faze razvoja: pretpovijest, emancipacija i konsolidacija. Stock opisuje različite uslove ili preduvjete koji su neophodni za prelazak sa jedne faze na drugu.

Tabela br. 1: Narastanje nove naučne discipline

Epistemološki nivo	Nivo 1: Praistorija - Povećanje interdisciplinarnih istraživanja o datoj temi. - Istraživači su naučnici iz drugih naučnih područja.
	Nivo 2: Emancipacija - Nastajanje zajedničkog teorijskog okvira - Produktivna i aktivna kreativnost - Otpor od drugih disciplina
Institucionalni nivo	Nivo 3: Konsolidacija - Porast međuorganizacijskih kontakata - Institucionalizacija strukture

⁷⁵ Ian Loader I. at. al, „Global Policing Studies: A Prospective Field“, In Bradford B, Jauregui B., Ian Loader I., Steinberg J., *The SAGE Handbook of Global Policing*, SAGE Publications Ltd, 2016, str. 1.

⁷⁶ Nägel, C., & Vera, A. “Police science as an emerging scientific discipline”. *International Journal of Police Science & Management*, 2020, str. 242.-252.

	- Porast protokla informacija - Kolektivna definicija polja
--	--

Izvor: Nägel & Vera, "Police science as an emerging scientific discipline", str. 242.-252.

Nägel, & Vera⁷⁷ primjenjuju četiri uslova za ispitivanje stepena institucionalizacije policijske nauke: (1) Povećavanje gustine međuorganizacijskih kontakata; (2) Institucionalizacija strukture centar-periferija; (3) Sve veći protok informacija; (4) Kolektivna definicija polja. Najčešći oblici međuorganizacijskih kontakata u polju nauke i istraživanja su konferencije, kongresi ili simpoziji koji sudionicima nude priliku da predstave i raspravljaju o svojim i tuđim istraživačkim nalazima. Da obrasci dominacije i saradnje postoje u policijskim institucijama i između njih nesporno je, ali što se tiče policijskih istraživačkih institucija, slučaj je manje jasan. Ipak, tokom proteklih decenija, odgovarajuće strukture centar-periferija pojavile su se u većini razvijenih zemalja, iako u vrlo različitim oblicima i opsegu.⁷⁸ Kriminolozi, sociolozi, psiholozi, pedagozi, filozofi i naučnici iz različitih područja nauke proizveli su brojne naučne izvještaje o istraživanjima i projektima koji se odnose na praktične i teorijske teme o policiji, policijskoj djelatnosti i policijskoj obuci.

Ogromna raznolikost članaka objavljenih o temama koje pripadaju policijskoj nauci također nam daje ideju o tome koje su različite akademske discipline uključene ili zainteresirane za policiju ili policijski rad.⁷⁹ Najočitiji medij koji odražava protok informacija u naučnom kontekstu svakako je naučni časopis.⁸⁰ Drugi važan instrument koji odražava protok informacija u naučnom kontekstu su programi akademskih studija koji stimuliraju prijenos znanja s akademske zajednice na praksu, ali i između akademskih institucija.⁸¹ Što se tiče policijske nauke, postoji veliki broj akademskih programa koji se

⁷⁷ Nägel, & Vera, "Police science as an emerging scientific discipline". str. 242.-252.

⁷⁸ Na primjer, u Velikoj Britaniji, Ujedinjeno Kraljevstvo, Ministarstvo unutrašnjih poslova (*United Kingdom the Home Office*) raspolaže velikim finansijskim resursima, sponzorira značajan udio policijskih istraživačkih aktivnosti i zbog toga ima više ili manje dominantnu ulogu na ovom polju. Programi Ureda za pravosuđe (*The Office of Justice Programs*) u SAD-u i programi istraživanja civilne sigurnosti Saveznog ministarstva obrazovanja i istraživanja (*Federal Ministry of Education and Research*) u Njemačkoj igraju sličnu ulogu. Na evropskom nivou, Europska unija kroz CEPOL protežira naučna istraživanja.

⁷⁹ Den Boer, M., "European police science: connecting practice, education and research". In: Nogala, D, Fehérváry, J, Jaschke, H-G, Den Boer, M, (eds), *European Police Science and Research Bulletin: Special Conference Edition Nr 2*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017, str. 21.

⁸⁰ Službena stranica CEPOL-a: <https://www.cepola.europa.eu/publications/more-police-science-journals>. Na ovoj stranici CEPOL olakšava pristup širokom rasponu časopisa i periodičnih publikacija od posebne važnosti za policijsku nauku, koji se objavljuju na različitim jezicima u državi članici Europske unije. gdje ćete pronaći sadržaj, a za neke je pristup cjelovitom tekstu besplatan.

⁸¹ Nägel, & Vera, "Police science as an emerging scientific discipline", str. 242.-252. Istaknuti primjeri policijskih studija su: *John Jay College of Criminal Justice (SAD)*, *Advanced Policing Studies na Liverpool John Moores University* (Ujedinje Kraljevstvo), Norveški policijski univerzitetski koledž, Univerzitet Akureyri (Island), u Engleskoj i Walesu centralna vlada osnovala je Policijski koledž 2012. godine itd.

fokusiraju na policiju i izričito uključuju pojmove kao što su policijske nauke ili policijske studije u svoje nastavne planove i programe, pa čak i njihovo preimenovanje, posebno u angloameričkim zemljama, iako većina preferira „Krivično pravosuđe“ (*Criminal Justice*), što nije sinonim za policijsku nauku.⁸²

Sveprisutno neobično odsustvo izraza „policijska nauka“ u imenovanjima akademskih programa ukazuje na konačnu i vjerovatno najvažniju prepreku da policijska nauka postane opšteprihvaćena naučna disciplina. U ustaljenim naučnim disciplinama naziv discipline koristi se u denominaciji studijskih programa, akademskih odsjeka, profesura itd. U matematici, na primjer, studenti diplomiraju matematiku, postaju matematičari, mogu postati članovi Međunarodne matematičke unije ili Američkog matematičkog društva ili Njemačke matematičke unije i mogu posjetiti Međunarodni kongres matematičara kako bi stigli do najnovijih dostignuća u ovoj naučnoj oblasti. Isto se odnosi i na mlađe, manje uhodane discipline, kao što je javni menadžment.⁸³

Na polju policije moguće je steći diplomu policijske nauke, ali gotovo samo u angloameričkim zemljama, pa čak i tamo većina prestižnih univerziteta preferira druge denominacije, poput „Krivične pravde“ (*Criminal Justice*). Neke akademske institucije zapošljavaju profesore policijskih nauka, na primjer, u SAD-u (John Jay College of Criminal Justice,) u Velikoj Britaniji (Cardiff University) ili Norveški University College, ali velika većina istraživača na polju policijskog rada radi u području kriminologije, krivičnog pravosuđa ili odjela za javno upravljanje. U Njemačkoj postoji samo jedna katedra za policijske nauke na univerzitetskom nivou (na Univerzitetu u Bochumu), a naziv je „Kriminologija i policijska nauka“ (*Criminology and Police Science*). Nadalje, Nägel & Vera ističu da ne postoje značajna profesionalna udruženja na nacionalnom ili međunarodnom nivou koja se izričito usredotočuju na policijsku nauku i koriste odgovarajuću denominaciju: niti Američko udruženje policijskih nauka (*American Police Science Association*), niti Njemački sindikat policijskih nauka (*German Police Science Union*), niti Međunarodno policijsko istraživačko društvo (*International Police Research Society*). S obzirom na potrebu za takvom institucijom na međunarodnom nivou, egipatski profesor upravljanja krivičnim pravosuđem osnovao je Međunarodno udruženje policijskih nauka (*International Police Science Association*). Polje proučavanja nauke o policiji je prošireno i produbljeno i po širini i po dubini, i na horizontalnoj i vertikalnoj ravni. Na horizontalnoj ravni policijski rad se proteže od državnog sektora, preko privatnog do građana. Po vertikalnoj liniji policijski rad se prostire od ljudske sigurnosti, nacionalne sigurnosti, regionalne sigurnosti (EU policijski rada, Europol, Fronteks itd), međunarodne sigurnosti (UN misije, Interpol, itd). Policijski rad nije pod monopolom države nego je u njega involiran i komercijalni sektor, građani, mediji, nevladine organizacije, donosioci političkih odluka. Nägel, & Vera su ispitivali epistemološku i institucionalnu konfiguraciju policijske nauke uopšte. Autori ukazuju da se, iako policijska nauka ispunjava epistemološke pretpostavke za naučnu disciplinu, odgovarajuća institucionalizacija, koja je nužan uslov njene konsolidacije, dogodila se samo djelimično i u nekoliko zapadnih zemalja, koje ne uključuju Njemačku. Institucionalno uspostavljanje policijske nauke propada prvenstveno zbog nedostatka kolektivne definicije područja, ali

⁸² Cordner, G., “The unfortunate demise of police education”. *Journal of Criminal Justice Education* 27(4), 2016, str. 485.-496.

⁸³ Nägel, & Vera, “Police science as an emerging scientific discipline”. str. 242.-252.

i zbog deficita u pogledu gustine međuorganizacijskih kontakata i protoka informacija. Ova otkrića imaju značajne teorijske i praktične implikacije. Naučni diskurs o ovoj temi karakterizira nepostojanje zdrave, potkrijepljene i priznate teorijske osnove. Ako primijenimo epistemološki i institucionalni model razvoja nauke na policijsko istraživanje, zaključujemo da se policijska nauka trenutno nalazi između druge i treće faze i, prema ovim autorima, nije puna naučna disciplina.⁸⁴

Uz to, institucionalna teorija ukazuje na jedan važan negativni efekat nerazvijenosti policijske nauke, a to je gubitak legitimiteta. Pojam organizacijske legitimnosti sve više uporište dobiva u istraživanjima policijskih nauka.⁸⁵ Organizacijski legitimitet odnosi se ne samo na percepciju policije u javnosti, već i na njeno prepoznavanje u međunarodnim i međuinstitucionalnim poređenjima. Budući da institucionalizacija organizacijskog polja ide ruku pod ruku s njegovom profesionalizacijom, uspostavljanje neovisne policijske nauke služi poboljšanju organizacijskog legitimiteta policije kao institucije.⁸⁶

2.14. Naučne teorije o policiji

Konačno, ostaje pitanje kakvi tipovi naučnih teorija u nauci o policiji pojavljaju? U zavisnosti od filozofskog pristupa i korišćenih metoda sve naučne teorije možemo grubo da podjelimo u tri vrste. **Konceptualno-analičke policijske teorije** polaze od činjenice da policija obiluje apstraktnim pojmovima, da su oni često daleko od nedvosmislenih i da zbog svega toga moramo pažljivo i uporno da ih analiziramo i rasvjetljavamo, kako bi ih bolje razumjeli, ali kako bi nešto saznali i o samoj prirodi policije i njenim nužnim odlikama. Druga vrsta teorija bi, pojednostavljeno rečeno, mogla da se nazove **opisno-sociološkim policijskim teorijama** i njih odlikuje metodologija koja je karakteristična za sve empirijski orijentisane nauke. Prema ovim teorijama pravo društvena činjenica, a čovjek se u društvu nalazi u nizu relacija koje se spolja mogu posmatrati, proučavati i objašnjavati. Najzad, posljednjem skupu naučnih teorija o policiji pripadaju one koje pravo posmatraju kroz prizmu morala, kao pojavu koja ima moralni značaj, ali i koja je na ovaj ili onaj način zasnovana na moralnim i drugim vrijednostima. Te **normativno-analičke policijske teorije**. U svakom od ovih tipova pravnih teorija dominiraju odgovarajuće teze ili tvrdnje, koje, do izvjesne mjere, respektivno, mogu takođe biti konceptualne (u konceptualno-analičkim), empirijske (u sociološkim) ili normativne (u normativnim).⁸⁷

2.15. Kategorijalno terminološki vokabular nauke o policiji

⁸⁴ Nägel, & Vera, "Police science as an emerging scientific discipline". pp. 242.-252.

⁸⁵ Worden, RE, McLean, SJ "Research on police legitimacy: the state of the art". *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management* 40(3), 2017, str. 480–513.

⁸⁶ Nägel, & Vera, "Police science as an emerging scientific discipline". pp. 242.-252.

⁸⁷ Ovakva klasifikaciju je notirana i u pravnim naukama. Vidi: Dajović G. *Ogled o metajurisprudenciji*, Izdavački centar Pravnog fakulteta, Beograd, 2015.

Policijska terminologija unutar nauke o policiji jest *condicio sine qua non* za proučavanje višedimenzionalnog i kompleksnog fenomena policije kao organizacije i djelatnosti. Unutar nauke o policiji razvija se kategorijalno-pojmovni aparat, koji čini jezik koji je u svakodnevnoj upotrebi. Njegova je karakteristika težnja ka dosljednosti i jednoznačnosti, što je i imperativ naučne spoznaje. Na osnovu podataka i informacija nauka o policiji izgradila je svoju naučnu aparaturu, pojmovni aparat, oruđa za proizvodnju koji je u funkcije nauke i struke. Na primjer, informatiku krase termini kao što je: datoteka, server, e-pošta i td, medicinu termini poput: upala, terapija, lijek, doza, operacija, a policiju: istraga, pretres, počinitelj, kriminalitet, fotorobot, vještačenje itd.⁸⁸ Policijski riječnik specifičan je po tzv. policijskom govoru (*police talk*) koji se sastoji od niza akronima, žargona, pravnih latinskih riječi (npr. *habeas corpus* - prava koja štite građane od nezakonitog zatvora), slenga itd.⁸⁹ S druge strane postaju očigledna morfološko-sintaktička obilježja tj. način oblikovanja pojedinih izraza/termina. U policijskoj nauci javljaju se primjeri u sljedećim oblicima: jednostavni termini (policija, progon, pretres), imenice koje su pobliže označene nekim pridjevskim atributom (kriminalistička policija, istražna radnja, krivični progon, lični podaci, poligrafsko testiranje), dva tipa imeničkih sklopova (pravila *službe*, utvrđivanje *identiteta*, sredstvo *prisile*, potraga za *nestalim osobama*, Pravilnik o policijskim službenicima), složenice (fotorobot, krim-obrađa), skraćenice (KZ, ZKP, MUP), frazeologizmi (sredstvo prisile, krajnja nužđa, zaštitna mjera, činjenično stanje, zelena granica), žargonizmi (ležeći policajac, motorola, difender, dreger, vodeni top itd.). Sva su ta značenja - bez obzira na predhodno obrazovanje pojedine osobe - potpuno jasna svakom polazniku obuke za policijske službenike ili studentu kriminalistike, kriminologije, policijske nauke, ali ne i polazniku ostalih srednjih stručnih škola ili drugih visokih škola i fakulteta. Prvi su ih usvajali tokom nastave stručnih predmeta, a drugi su ih eventualno čuli ili pročitali, ali nisu razmišljali o njihovom značenju - kao što budući policajci i kriminalisti ne razmišljaju o značenju termina užljebljivač, ovjenac, nerkoza, anurija, sinklinala, aerologija i sl.⁹⁰

2.16. Klijenti nauke o policiji

Razvoj demokratske vladavine zahtijeva razvijanje demokratske policije. Demokratski policijski rad ključna je komponenta demokratskog vladanja, naravno, uz vladavinu prava, regularne izbore, fer političku konkurenciju, slobodu govora i udruživanja i ograničenje u primjeni vladine moći. U demokratiji, policijske akcije moraju biti u skladu sa zakonom, a ne s pojedinim smjernicama režima na vlasti ili nekim posebnim interesima pojedinih članova vlasti.⁹¹ U tom svjetlu Reichertz postavlja pitanje: Kome je namjenjena nauka o policiji? Ko se ubraja među naručitelje kolegija odnosno

⁸⁸ Vidi: Dragičević, D. "Mjesto stranih jezika u obrazovanju policijskih službenika." *Policijska i sigurnost*, vol. 18, br. 3, 2009, str. 299-312.

⁸⁹ Vidi: California Commission on Peace Officer Standards and Training (POST) *Becoming an Exemplary Peace Officer*; (Version 1.1) Basic Course Workbook Series, Student Materials Learning Domain 00, 2007, str. 2-4.

⁹⁰ Dragičević, „Mjesto stranih jezika u obrazovanju policijskih službenika“, str. 303.-304.

⁹¹ Bayley D. H. *Changing the Guard: Developing Democratic Police Abroad*, Oxford University Press, 2006, str. 18-19.

studijskih programa iz nauke o policiji (*Polizeiwissenschaften*), naravno zavisi o vrsti i opsegu policijskog rada. Budući da se pojam policijskog rada (*policing*) odnosi na one prakse koje trebaju dovesti do uspostave „unutarnje sigurnosti“ (*innerer Sicherheit*), svi klijenti kolegija/studijskog programa su na neki način uključeni u ovaj proces. U proces „policijskog rada“ uključeni su: policijski službenici, sudije, policijski istraživači, novinari, televizijski producenti, detektivske agencije, zaštitarske agencije, zaštitari, sudski radnici za maloljetnike, detektivi i tjelohranitelji i dr.⁹²

2.17. Razvoj nauke o policiji u Bosni i Hercegovini

Razvoj nauke u Bosni i Hercegovini je bliži krugu država Srednje Europe u kojima je pojam kriminalistike uobičajen ne samo kao nauka o otkrivanju i istraživanju, nego i kao nauka koja je u širem smislu obuhvaćala razna područja rada policije i sigurnosti, dok nauka o policiji nije prepoznata kao samostalna disciplina. Pojam policijske nauke se tek počinje afirmirati na razini Europske unije kroz djelatnost Agencije CEPOL. UNESCO je također u svojoj klasifikaciji područja obrazovanja uvažio posebnosti policijskog područja.⁹³

U Bosni i Hercegovini policijske nauke skromno egzistiraju u naučnim i nastavnim policijsko-sigurnosnim institucijama, a u nomenklaturama nauka uopšte ih nema. Konstituisanjem policijskih nauka kod nas i njihovom implementacijom u sistem policijskog obrazovanja, kao matičnih nauka, jasno bi se diferenciralo koja nauka proučava koje policijske fenomene i koje su nauke u osnovi pojedinog profila.⁹⁴

Bosna i Hercegovina je, iz najskromnije federalne jedinice (u smislu razvijanja kriminalističke i nauke o policiji) u sastavu bivše SFR Jugoslavije, danas izrasla u respektabilnog partnera na ovim prostorima u naučnom polju kriminalistike, kriminologije, sigurnosnih studija, obavještajnih studija i nauke o policiji. Takav zaključak nedvojbeno proizilazi iz stanja na planu naučno-istraživačkog rada i stručne prakse. U hronološkom smislu taj proces je imao sljedeću putanju.

Godine 1955. u Sarajevu se osniva Zavod za kriminološka ispitivanja koji je, prema raspoloživim podacima, bio ustvari ustanova klasičnog kriminalističkog tipa, namjenjen prvenstveno za kriminalističko-tehnička vještačenja. Upravo u tom Zavodu treba posmatrati začetak današnjih kriminalističko-tehničkih laboratorija u ministarstvima unutrašnjih poslova u našoj zemlji.⁹⁵ Na Pravnom fakultetu Univerziteta u Sarajevu, godine 1963. uvode se Osnovi kriminalistike, prvo kao

⁹² Reichertz, „Auf dem Weg zu den Polizeiwissenschaften?“, str. 132.

⁹³ UNESCO, International Standard Classification of Education ISCED 2011. str. 75.

⁹⁴ Na primjer na Univerzitetu u Sarajevu su utvrđene matične oblasti i matični predmeti za visokoškolske ustanove Univerziteta u Sarajevu koje su razvrstane po grupacijama nauka i umjetnosti. Pod grupacijom „Društvenih nauka“ egzistira matična oblast „Kriminalistika“ gdje se, između ostalih, izučavaju predmeti kao što su: Policijsko pravo, Policijska i društvo, Sistemi private sigurnosti, Osnovi detektivske službe, Komparativni policijski sistemi itd. Vidi: Odluka o utvrđivanju matičnih oblasti i matičnih predmeta visokoškolskih ustanova UNSA br. 0101-I-1569/08 od 14.05.2008. godine.

⁹⁵ Muratbegović, E. „Prethodna razmatranja: Razvoj kriminalistike u Bosni i Hercegovini“, u Muratbegović, E. Savremene kriminalističke teorije, Hrestomatija tekstova, Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije, Univerzitet u Sarajevu, str. 7.

samostalan predmet, a potom u sastavu krivičnog procesnog prava. Na žalost, zaključno sa 1979. godinom kriminalistika je iščezla iz našeg redovnog pravnog studija, i preselila u izborne predmete.⁹⁶ Kraj osme i deveta dekada prošlog stoljeća, obilježeni su razvojem policijske prakse u Bosni i Hercegovini. Stoga je vrijedno istaći pažnju koja se počela poklanjati obrazovanju postojećih policijskih kadrova. Naime, krajem sedamdesetih i početkom osamdesetih, Ministarstvo unutrašnjih poslova tadašnje Bosne i Hercegovine je iniciralo odlazak na redovni studij u Zagreb i Beograd, a potom i Skopje, kadrova koji su već imali izvjesna praktična policijska iskustva. Postepeno, u Sarajevu, ali i drugim većim centrima u Bosni i Hercegovini, stvarala se kritična masa kriminalista praktičara što je, u značajnoj mjeri, popravilo kadrovsku strukturu ne samo kriminalističke, već policijske profesije uopće. To će se, u neku ruku, pokazati presudnim za uzlaznu kriminalističku putanju, posebno u smislu organizacijsko-funkcionalnog ustrojstva policije. Tako je, počev od 01.01.1986, u bivšoj Jugoslaviji došlo do osnivanja Centara službi sigurnosti u svim regionalnim centrima. To je podrazumijevalo takav vid organizacije da su za otkrivanje i istraživanje najtežih oblika kriminala formirana posebna kriminalističko-istražna odjeljenja. Ta odjeljenja bila su sačinjena od strane najiskusnijih i, uglavnom, visokoobrazovanih policijskih kadrova.⁹⁷

Institucionalizacija nauke o policiji u BiH vuče korijen od osnivanja Pravnog fakulteta sa sjedištem u Sarajevu u avgustu 1946. godine. Pravni fakultet u Sarajevu kao najstariji pravni fakultet u državi, svestrano je pomagao osnivanje i razvoj drugih visokoškolskih ustanova u BiH, a pravni fakulteti u Mostaru i Banja Luci, prije svog osnivanja bili su odjeljenja Pravnog fakulteta u Sarajevu. Dalji poticaj za razvoj naučne misli u pogledu policijske problematike u BiH bili su prijevodi i objavljivanje brojnih monografija autora sa zapada i istoka, s posebnim naglaskom na kriminalističku i obavještajnu problematiku. Nažalost, kriminalistika je iščezla iz našeg redovnog pravnog studija zaključno sa 1979. godinom. Godine 1970. osniva se Srednja policijska škola u Sarajevu i počinje proces obrazovanja budućih policijskih kadrova, ali, naravno, prilagođen potrebama srednjoškolaca, tako da je nedostajao ozbiljan sistematičan i naučni pristup kriminalističkoj i policijskoj teoriji.⁹⁸

Krajem osamdesetih i početkom devedesetih godina prošlog stoljeća, u Sarajevu je začeta ideja o pokretanju kriminalističkog studija u Bosni Hercegovini. Tako se, 1993. godine, u jeku rata u BiH, osniva Fakultet kriminalističkih nauka kao nova članica Univerziteta u Sarajevu.⁹⁹ FKN mijenja naziv u **Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije (FKKSS)**. Na FKKSS imaju osnovne akademske studije iz Kriminalistike, Kriminologije i Sigurnosnih studija, kao i master studijske programe i doktorske studije. U okviru policijskih nauka, između ostalih, izučavaju se predmeti kao što su: Policija i društvo, Teorije i sistemi sigurnosti itd. Svake godine se organizuju konferencije u organizaciji ovog Fakulteta pod nazivom Dani kriminalističkih nauka. Biblioteka Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije je od 2004. godine članica World Criminal Justice Library Network (WCJLN), članica Asocijacije pravnih biblioteka Jugoistočne Evrope, članica Asocijacije informacijskih stručnjaka, bibliotekara, arheologa i muzeologa BAM i članica Društva bibliotekara Bosne i Hercegovine. Za razvoj policijske nauke važan je časopis Kriminalističke teme koji je osnovan 1998. godine.

⁹⁶ Petrović, B. *Kriminalistika*, Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, 2016, str. 24

⁹⁷ Muratbegović, „Prethodna razmatranja: Razvoj kriminalistike u Bosni i Hercegovini“, str. 8.

⁹⁸ Vidi: Fakultet kriminalističkih nauka, Monografija 1993-2003, str. 9-27.

⁹⁹ Muratbegović, „Prethodna razmatranja: Razvoj kriminalistike u Bosni i Hercegovini“, str. 8.-9.

Sistem obrazovanja i obuke policijskih službenika je nakon stupanja na snagu Zakona o policiji i unutrašnjim poslovima RS doživio velike promjene, a koje su konkretno odnosile na visoko policijsko obrazovanje u RS, jer su se javili mnogobrojni problemi i nedostaci, što je sigurno vodilo ka transformisanju dotadašnje Visoke škole unutrašnjih poslova u civilnu ustanovu, u kojoj bi se usvajao nastavni plan i program koji je prilagođen potrebama MUP-a RS. Tako je dotadašnja Uprava za policijsko obrazovanje promijenila naziv u Upravu za policijsku obuku, a Visoka škola unutrašnjih poslova je ukinuta, odnosno prestala je da postoji u sastavu MUP RS, te se transformisala u fakultet civilnog karaktera, odnosno Fakultet bezbjednosnih nauka, kao organizaciona jedinica Univerziteta u Banja Luci.¹⁰⁰

Pravni fakultet u Mostaru je javna visokoškolska ustanova. Fakultet je osnovan 1971. godine kao Odjeljenje Pravnog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, a 1976. godine je postao samostalna vaspitno-obrazovna i naučnoistraživačka ustanova. Njegovim udruživanjem sa još tri fakulteta 1977. godine formiran je Univerzitet "Džemal Bijedić" u Mostaru. Pravni fakultet je organizaciona jedinica Univerziteta "Džemal Bijedić" u Mostaru koja djelatnost visokog obrazovanja obavlja organizovanjem nastavnog, naučno-istraživačkog i stručnog rada kroz dodiplomski (I ciklus), diplomski studij (II ciklus) i doktorski studij (III ciklus). U akademskoj 2018/19. godinu pokrenut je I ciklusa studija – dodiplomskog trogodišnjeg studija "Kriminologija i sigurnosne studije" za sticanje zvanja bachelor kriminoloških i sigurnosnih studija (180 ECTS). Nakon završetka trogodišnjeg studija „Kriminologija i sigurnosne studije" stječe se zvanje: bakalaureat/bachelor kriminologije i sigurnosnih studija (završetkom I ciklusa studija – trogodišnjeg dodiplomskog studija). Na ovom programu izučavaju se predmeti: Teorije i sistemi sigurnosti, i nekoliko forenzičkih predmeta. Od akademske 2021/2022. godine Fakultet nudi dvogodišnji studijski program „Kriminologija i sigurnosne studije" na II ciklusu studija koji se organizuje prema usvojenom modelu 3+2+3 (120 ECTS). Uspješnom odbranom završnog rada stiče se zvanje magistar prava iz oblasti kriminologije, kriminalistike i sigurnosnih studija. Na ovom programu izučavaju se predmeti koje su integrirani u policijsku/e nauku/e: Međunarodna policijska saradnja i policijsko pravo. U cilju razvijanja pravne i kriminološke nauke organizuju se međunarodne naučne konferencije, na kojim se posveti pažnja i temama iz oblasti policijskog rada. Na **pravnom fakultetu Sveučilišta u Mostaru** u sklopu katedre za Kriminalistiku i sigurnosni menadžment izučava se predmeti iz domena policijske nauke (npr. Policijsko pravo i dr).

Fakultet bezbjednosnih nauka je 18. organizaciona jedinica Univerziteta u Banjaluci. Osnovan je 2017. godine. Sjedište fakulteta je u Banja Luci. Nastao je transformacijom Visoke škole unutrašnjih poslova koja je djelovala u okviru MUP-a Republike Srpske u organizacionu jedinicu Univerziteta u Banjaluci. Nastava na Fakultetu se izvodi na studijskom programu Bezbjednost i kriminalistika (240 ECTS), a izlazni profil koji se stiče završetkom studija je - diplomirani pravnik bezbjednosti i kriminalistike. Fakultet bezbjednosnih nauka egzistira naučni časopis Žurnal za bezbjednost i kriminalistiku koji izlazi dva puta godišnje. U Republici Srpskoj obrazovanje za potrebe policije je u nadležnosti obrazovnih ustanova, prije svega Fakulteta bezbjednosni nauka

¹⁰⁰ Tanović M. *Uticaj obrazovanja i obuke policijskih službenika na stanje bezbjednosti Bosne i Hercegovine*, Magistarski rad, Fakultet političkih nauka, Univerzitet u Sarajevu, Sarajevo, 2020, str. 39.

Univerziteta u Banjoj Luci, dok je obuka u nadležnosti Ministarstva unutrašnjih poslova. Funkcionalna povezanost Ministarstva unutrašnjih poslova i Fakulteta bezbjednosnih nauka Univerziteta u Banjoj Luci treba da obezbijedi školovanje visokoobrazovnog kadra za potrebe policije, s jedne strane, uključujući i pitanja vezana za izvođenje odgovarajućih informativnih, stručnih i specijalističkih obuka studenata unutar organizacionih jedinica Ministarstva, što je neophodan preduslov za sticanje odgovarajućih stručnih znanja i vještina za obavljanje poslova izadataka iz nadležnosti Ministarstva, s druge strane.¹⁰¹ Jačanje integriteta policajaca je od ključne važnosti i treba da bude zastupljeno u programima obuke. Jačanjem integriteta policije povećat ćemo povjerenje građana u policiju koje je prema istraživanju trećeg kruga istraživanja (2017) j u padu povjerenja od 10 posto.¹⁰²

Na **Nezavisnom univerzitetu Banja Luka** razvijena su dva studijska programa Bezbjednost i Kriminalistika (240 ECTS i program master studija-300 ECTS) i Privatna bezbjednost (180 ECTS), gdje se izučavaju predmeti, između ostalih, Privatna bezbjednost, Javna bezbjednost, Sistem bezbjednostzi i zaštite, Sistem zaštite lica i objekata, Detektivska djelatnost, itd. Također, bitno je napomenuti i etabliranje pojedinih visokoškolskih ustanova i u drugim gradovima, kao što su: Visoka škola „Logos centar“ u Mostaru, Univerzitet "Sinergija" Bijeljina, Visoka škola "CEPS - Centar za poslovne studije" u Kiseljaku i dr. Značajan doprinos u obrazovanju i obučavanju kadrova (naročito policijskih) u sistemu sigurnosti BiH dale su policijske akademije/agencije u Mostaru, Sarajevu i Banjoj Luci. U Bosni i Hercegovini je tokom 2015. godine uspostavljena muzejska zbirka u okviru Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske. Zbog toga je izražena potreba za stalnim unapređivanjem stalne muzejske postavke što je jedan od konstitutivnih elemenata institucionalizacije policijske nauke.

Prema međunarodnom standard kvalifikacija obrazovanja (ISCED-F 2013) nauka o policiji se kao disciplina svrstava u kategoriju „1032 Zaštita osoba i imovine (*Protection of persons and property*)”.

Lista mogućih kodova (Appendix I ISCED-F 2013: List of possible codes)		
Široko polje (Broad field)	Uže polje (<i>Narrow field</i>)	Detaljno stanje (<i>Detailed field</i>)
10 Usluge (10 Services)	103 (Sigurnosne usluge) 103 Security services	1032 Zaštita osoba i imovine (1032 Protection of persons and property)

Zaštita osoba i imovine je proučavanje usluga koje se tiču zajednice u pogledu zaštita imovine i osoba. Sadrži edukaciju iz policijskog rada, javne sigurnosti, protivpožarna zaštita (gašenje požara) (fireprotection and fire-fighting.). Ovdje su klasificirani programi i kvalifikacije sa sljedećim glavnim sadržajem: civilna sigurnost, carinski program,

¹⁰¹ Šikman, M. "Izazovi policijske obuke i stručnog usavršavanja - 25 godina iskustva", *Bezbjednost, policija, građani*, 13(2), 2017, str. 21-38.

¹⁰² Kržalić, A. Stavovi građana o policiji-Rezultati istraživanja javnog mnijenja za Bosnu i Hercegovinu. Sarajevo: Centar za sigurnosne studije, 2017, str. 4.
<https://www.cceol.com/search/gray-literature-detail?id=1283970>

protivpožarna zaštita (gašenje požara), tehnologija požara, čuvanje života; policijski posao, policijske studije, zatvorski rad, javna sigurnost, sluge osiguranja i sprečavanja gubitaka i zaštita.¹⁰³

Statistika prema zanimanjima predstavljena je u ILOSTAT-u prema kategorijama najnovije verzije dostupne ISCO i širokim nivoima vještina, na osnovu sljedeće tabele dopisivanja:

Međunarodna klasifikacija zanimanja <i>International Standard Classification of Occupations (ISCO)</i> ISCO-08 i ISCO-88		
Širina nivoa vještina (<i>Broad skill level</i>)	ISCO-08	ISCO-88
Nivo vještine 2 (<i>Skill level 2 -medium</i>)	5. Uslužni radnici i radnici u prodaji (5. <i>Service and sales workers</i>)	5. Uslužni radnici i trgovina i radnici na tržištu prodaje (5. <i>Service workers and shop and market sales workers</i>)

ESCO¹⁰⁴ (European Skills/Competences, qualifications and Occupations) je višezjezična klasifikacijavještina/kompetencija, zanimanja i kvalifikacija.ESCO su razvile zemlje Europske Unije. ESCO prepoznaje 2942 zanimanja među kojima su i usluge zaštite, gdje je su prepoznati „policijski službenici“¹⁰⁵, „zaštitari“, „vatrogasci“, „zatvorski stražari“.¹⁰⁶ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine donosi Odluku o uvođenju i primjeni klasifikacije zanimanja¹⁰⁷ kojom se utvrđuje klasifikacija zanimanja (u daljnjem tekstu: KZBiH-08) kao obavezni nacionalni statistički standard, koji se upotrebljava pri dokazima, prikupljanju, obradi, analiziranju, prenosu i istraživanju statističko-analičkih podataka, bitnih za praćenje stanja i kretanja na socijalno-ekonomskom području. KZBiH-08 se zasniva na Međunarodnoj standardnoj klasifikaciji zanimanja (*International*

¹⁰³ United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), “ISCED-F 2013”, str. 52. sa: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-fields-of-education-and-training-2013-detailed-field-descriptions-2015-en.pdf> (preuzeto 3.4.2021.)

¹⁰⁴ European Skills/Competences, qualifications and Occupations, <https://ec.europa.eu/esco/portal/home>

¹⁰⁵ Policijski službenici (*Police officers*) su pod kodom 5412. Policijski službenici održavaju red i mir, patroliraju javnim površinama, provode zakone i propise i hapse osumnjičene počinitelje. Zadaci uključuju: (a) patroliranje određenim područjem radi održavanja javnog reda i mira, reagovanja u vanrednim situacijama, zaštite ljudi i imovine i provođenja zakona i propisa; (b) identifikovanje, progon i hapšenje osumnjičenih i izvršilaca krivičnih dela; (c) usmjeravanje prometa i preuzimanje ovlašćenja u slučaju nesreća; (d) pružanje hitne pomoći žrtvama nesreća, zločina i prirodnih katastrofa. Primjeri ovdje svrstanih zanimanja: pozornik (*Constable*), policijski službenik (*Police officer*) i policijski patrolni službenik (*Police patrol officer*). Neka srodna zanimanja svrstana drugdje: Šef policije (*Police chief constable*) - 1112, policijski komesar (*Police commissioner*) - 1112, Generalni policijski inspektor (*Police inspector-general*) - 1112, Policijski detektiv (*Police detective*) – 3355, policijski inspektor (*Police inspector*) – 3355. Cit. po. <http://data.europa.eu/esco/isco/C5412>

¹⁰⁶ <https://ec.europa.eu/esco/portal/occupation>

¹⁰⁷ Službeni glasnik BiH, broj 100/10

Standard Classification of Occupations, ISCO-08), koja se prema preporuci Međunarodne organizacije rada primjenjuje kao međunarodni standard od 6. decembra 2007.

Klasifikacija zanimanja (u daljnjem tekstu: KZBiH-08¹⁰⁸)

54	Zanimanje za zaštitu osoba i imovine
541	Zanimanje za zaštitu osoba i imovine
5411	Vatrogasci/vatrogasici i srodna zanimanja
5412	Policaјci/policaјke
5413	Čuvari/čubarke u zatvoru
5414	Zaštitari/zaštitarke
5419	Zanimanja za zaštitu osoba i imovine, d.n.

3. Zaključak

Opiplјiv je duh optimizma u policijskoј nauci. Naučni radovi na visokoškolskim ustanovama igraju značajnu ulogu u njihovoj vidljivosti i efikasnosti. Kersten navodi: „Samo zajedničkim osposoblјavanјem mladih vođa za istraživanje policijskih nauka, ovoj nauci omogućava da postane alat za istraživanje o i za policiju.“¹⁰⁹ Kako se ne bi izgubio kontakt s drugim zapadnim zemljama (npr. Australija, Nizozemska, SAD), imperativ je da se cilj "policijske nauke kao neovisne naučne discipline" dalje razvija u policijskoј obuci i policijskim studijama. To zahtijeva institucionalno usidrenje u univerzitetskom krajoliku, a ne samo integraciju u drugu (administrativnu) nauku. To mora biti popraćeno uspostavlјanjem odgovarajućih dodiplomskih kolegija, koji zauzvrat proizvode nove naučnike koji unapređuju disciplinu u smislu sadržaja, teorije i metodologije. To zahtijeva odgovarajući broj zagovornika koji su predani oblikovanju određene discipline. Osim toga, ova grupa podupiratelja mora biti dovoljno velika da bi mogla razvijati nauku kroz istinsko istraživanje i oblikovati njezin sadržaj. Također je potreban (institucionalizirani) sistem kvalifikacija i ugleda u obliku stupnjeva, doktorata i habilitacija. Tada također može biti moguće „prevladati nedostatke i probleme novih istraživačkih pristupa poddisciplina drugih nauka u korist homogenije naučne discipline“.¹¹⁰

Za završne riječi ovog rada pozvati ćemo se na preporuke Hoovera koji ističe da su raniji naučni naporі trasirali put za razvoj policijske nauke. Za etabliranje policijske nauke potrebne su četiri promjene: (1) pokretanje sistemskog strateškog istraživanja; (2) odvajanje nauke od političkog ili društvenog zagovaranja; (3) usađivanje poštovanja prema policijskim naučnicima koji su prethodili (posebno O. W. Wilsonu) i (4) usvajanje otvorenog, naučno neutralnog pristupa ocjenjivanju onoga što funkcionіše u policijskom radu. S tim u vezi, prije svega, moramo pokrenuti nauku u policijskom radu. Premalo je

¹⁰⁸ Službeni glasnik BiH, broj 100/10

¹⁰⁹ Kersten, J. „Polizeiwissenschaft“. Eine programmatische Standortbestimmung. In: SIAK-Journal, H. 1, 2012, S. 5.; cit. po. Mokros, *Polizeiwissenschaft und Polizeiforschung in Deutschland*, str. 63.

¹¹⁰ Lange, Hans-Jürgen/ Wendekamm, Michaela, *Polizeiwissenschaft als Verwaltungswissenschaft – zur Entwicklung der Deutschen Hochschule der Polizei (DHPol)*. In: Stierle, Jürgen/ Wehe, Dieter/ Siller, Helmut (Hrsg.): *Handbuch Polizeimanagement: Polizeipolitik – Polizeiwissenschaft – Polizeipraxis*, Wiesbaden: VS, 2017, str.155.

istraživanja o strategiji. Efikasnost policijskog rada zavisi o kombinaciji filozofskog pristupa, politike, programa, strategije i taktike. Prava kombinacija vjerojatno zavisi o okruženju. To jest, malo je vjerojatno da bi bilo koja kombinacija pristupa, politike, programa, strategije i taktike funkcionisala u svakom političkom sistemu, u svakom kulturnom okruženju, u svim društveno-ekonomskim okruženjima i u svakom razdoblju. Zadatak koji je pred nama je ogroman. Jedva da smo zagreballi površinu. Hoover je provodio više vremena sa svojim studentima govoreći im šta sve ne zna o američkoj policiji, nego šta sve zna. Poput proučavanja hemije prije briljantnog dekodiranja periodnog sistema od strane Dimitrija Mendeljejeva, sve u jednom danu (17. 2. 1869). Postojali su matematički obrasci o elementima koji su imali slična svojstva, ali nitko nije mogao shvatiti ili dati predviđanja hemijskih reakcija temeljenih na tim obrascima. Postoje obrasci za ono što se čini da funkcioniše u policijskoj strategiji, ali nitko nema ni približan model, a kamoli teoretski okvir.¹¹¹

Druga preporuka Hoovera odnosi se na imperativ odvajanja nauke od političkog ili društvenog zagovaranja. Bez obzira na to koliko politička ili društvena vizija rada policije bila privlačna, kriteriji za policijske naučnike moraju biti objektivni i provjerljivi, utemeljeni na naučnim dokazima. Treća preporuka, se odnosi na Hooverovu sugestiju da „moramo razviti barem mrvicu poštovanja jedni prema drugima i prema našim prethodnicima kao istraživačima neofitske¹¹² nauke“. Na primjer, u SAD-a Akademija krivičnopravnih nauka (*Academy of Criminal Justice Sciences-ACJS*) sponzorira godišnju nagradu O. W. Wilson koja se dodjeljuje onima za koje se procijeni da daju doprinos policijskoj nauci. U pogledu četvrte preporuke za promjenu, Hoover ističe da je svemir policijskog rada previše složen da bi odgovarao shemi jednog središnjeg modela, kao što je rad policije u zajednici, oko kojeg se sve u tom svemiru vrti.¹¹³

LITERATURA

Knjige i članci:

1. Banović, B., Amanović, Đ. „Konstituisanje policijskih nauka u Srbiji kao imperativ vremena“. *Kultura polisa* XIV (33), 2017.
2. Banović, B., Amanović, Đ. „Policijske nauke u Republici Srbiji-stanje i ciljevi“, RKKP, 2/2022.
3. Baruna J, *Perspektiven und Differenzierungsversuche von Polizeiforschung und Polizeiwissenschaften*, GRIN Verlag, München, 2019.
4. Bayley D. H. *Changing the Guard: Developing Democratic Police Abroad*, Oxford University Press, 2006.
5. Butorac, K. i Solomun, D. „Utemeljenost suvremene policijske znanosti i njen doprinos policijskoj praksi“. *Policija i sigurnost*, 22 (1 (supplement)), 2013.

¹¹¹ Hoover, L. T. "From Police Administration to Police Science: The Development of a Police Academic Establishment in the United States". *Police Quarterly*, 8(1), 2005, str. 15.

¹¹² Koncept potječe od starogrčkog νεόφυτος, što znači "nedavno usađeno".

¹¹³ Hoover, "From Police Administration to Police Science", str. 17.

6. California Commission on Peace Officer Standards and Training (POST) *Becoming an Exemplary Peace Officer*, (Version 1.1) Basic Course Workbook Series, Student Materials Learning Domain 00, 2007.
7. Cordner, G., "The unfortunate demise of police education". *Journal of Criminal Justice Education* 27(4), 2016.
8. Dajović G. *Ogled o metajurisprudenciji*, Izdavački centar Pravnog fakulteta, Beograd, 2015.
9. Den Boer, M., "European police science: connecting practice, education and research". In: Nogala, D, Fehérváry, J, Jaschke, H-G, Den Boer, M, (eds), *European Police Science and Research Bulletin: Special Conference Edition Nr 2*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017.
10. Dragičević, D. "Mjesto stranih jezika u obrazovanju policijskih službenika." *Policija i sigurnost*, vol. 18, br. 3, 2009.
11. Dubber, M. D. & Valverde, M. (eds.) *The New Police Science*, The police power in domestic and international governance. Stanford University Press, Stanford, 2006.
12. Feltes, T. "Polizeiwissenschaft in Deutschland. Überlegungen zum Profil einer (neuen) Wissenschaftsdisziplin", *Polizei & Wissenschaft* (4), 2007.
13. Feltes, T. „Scientia Ante Portas. Flüchten oder Standhalten? Zur Perspektive einer Polizeiwissenschaft in Deutschland“. In: *Die Polizei* 9, 2002.
14. Feltes, T. F. „Wind und Aufbruch zu neuen Ufern? Was gibt es Neues zum Thema Polizeiforschung und Polizeiwissenschaft?“ In: *Die Kriminalpolizei* 2003, str. 96-98; Reichertz, J. "Auf dem Weg zu den Polizeiwissenschaften? Bemerkungen aus soziologischer und kommunikationswissenschaftlicher Perspektive". In: Liebl, K. (eds) *Kriminologie im 21. Jahrhundert*. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2007.
15. Fijnaut C. *Theoretische opstellen rondom de politie*. (Theoretical essays about police). Nederlandse Politie Academie, Apeldoorn, 1983.
16. Herrington, V. "The importance of evidence based policing for the thinking professional police officer", *The Australia & New Zealand Society of Evidence Based Policing* (ANZSEBP), Vol. 1, No. 1 Winter 2016.
17. Hoover, L. T. "From Police Administration to Police Science: The Development of a Police Academic Establishment in the United States". *Police Quarterly*, 8(1), 2005.
18. Ian Loader I. at. al, „Global Policing Studies: A Prospective Field“, In Bradford B, Jauregui B., Ian Loader I., Steinberg J., *The SAGE Handbook of Global Policing*, SAGE Publications Ltd, 2016.
19. Jaschke H.-G. & Neidhardt K., „A Modern Police Science as an Integrated Academic Discipline: A Contribution to the Debate on its

Fundamentals“, *Policing and Society: An International Journal of Research and Policy*, 2007, 17:4.

20. Jaschke, H.-G., Bjorgo, T., del Barrio Romero, F., Kwanten, C., Mawby, R., Pagon, M. *Perspectives of Police Science in Europe*, Final report, Project Group on a European Approach to Police Science (PGEAPS), CEPOL, April 2007.
21. Keller, C., „Polizeiwissenschaft im Wandel - Eine kritische Bestandsaufnahme im Rückblick der letzten 10 Jahre“, in: *Polizei-info-report* 3/2020, 2020.
22. Kržalić, A. *Stavovi građana o policiji-Rezultati istraživanja javnog mnijenja za Bosnu i Hercegovinu*. Centar za sigurnosne studije, Sarajevo, 2017
23. Lange, Hans-Jürgen/ Wendekamm, Michaela, *Polizeiwissenschaft als Verwaltungswissenschaft – zur Entwicklung der Deutschen Hochschule der Polizei (DHPol)*. In: Stierle, Jürgen/ Wehe, Dieter/ Siller, Helmut (Hrsg.): *Handbuch Polizeimanagement: Polizeipolitik – Polizeiwissenschaft – Polizeipraxis*, Wiesbaden: VS, 2017.
24. Lee WL. *A history of police in England*. Methuen & Company, 1901.
25. Loubet del Bayle J.-L., *Police et politique. Une approche sociologique*, L'Harmattan, Éditeur, Paris, 2006.
26. Maver, D. „Criminal Investigation/Criminalistics in Europe: State of the Art and a Look to the Future“, *Revija za kriminalistiko in kriminologijo* / Ljubljana 64 / 2013 / 3.
27. Maver, D. „Criminal Investigation/Criminalistics in Europe: State of the Art and a Look to the Future“, *Revija za kriminalistiko in kriminologijo* / Ljubljana 64 / 2013 / 3.
28. Milosavljević, B., *Nauka o policiji*, Policijska akademija, Beograd, 1997.
29. Mokros, Mokros R. *Polizeiwissenschaft und Polizeiforschung in Deutschland- Versuch einer kritischen Bestandsaufnahme*, Kriminologisch polizeiwissenschaftliche Arbeitspapiere der Ruhr-Universität Bochum, Band 2, 3. Auflage 2015.
30. Muratbegović, E. „Prethodna razmatranja: Razvoj kriminalistike u Bosni i Hercegovini“, u Muratbegović, E. *Savremene kriminalističke teorije*, Hrestomatija tekstova, Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije, Univerzitet u Sarajevu.
31. Nägel, C., & Vera, A. “Police science as an emerging scientific discipline”. *International Journal of Police Science & Management*, 2020.
32. Neidhardt K., “Polizeiwissenschaft”. In: Lange HJ., Gasch M. (eds) *Wörterbuch zur Inneren Sicherheit*. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2006.

33. Neyroud P, Vera A. „Contributing to the Advancement of Police Science and Research in Europe“. *European Law Enforcement Research Bulletin*, 2016 Jun 1(14).
34. Pereira, E. da S., „Introdução as Ciências Policiais: A polícia entre a Ciência e a Política“, Almedina, São Paulo, 2015.
35. Petrović, B. *Kriminalistika*, Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, 2016.
36. Pusić, E. *Nauka o upravi*, Školska knjiga, Zagreb, 1993.
37. Reichertz J. und Thomas Feltes T., „Polizieren und Polizeiwissenschaft. Die Herstellung und Gewährleistung Innerer Sicherheit“. *Policing Diversity*, Frankfurt 2015.
38. Sabitzer, W., „Polizeiwissenschaft“. Die Akzeptanz des „SIAK-Journals“, *SIAKJournal – Zeitschrift für Polizeiwissenschaft und polizeiliche Praxis* (4), 2009.
39. Sharma A. and Gupta S., „Origin of Police System in India and the World“, 5 (2) *IJLMH*, 2022.
40. Szabo D., *Police, culture et société*. Presses de l'université de Montréal, 1974.
41. Šikman, M. "Izazovi policijske obuke i stručnog usavršavanja - 25 godina iskustva", *Bezbjednost, policija, građani*, 13(2), 2017.
42. Tanović M. *Uticaj obrazovanja i obuke policijskih službenika na stanje bezbjednosti Bosne i Hercegovine*, Magistarski rad, Fakultet političkih nauka, Univerzitet u Sarajevu, Sarajevo, 2020.
43. Weiss, K. "Objekte und Methoden einer Polizeiwissenschaft", *SIAK-Journal - Zeitschrift für Polizeiwissenschaft und polizeiliche Praxis* (3), 2007.
44. Worden, RE, McLean, SJ "Research on police legitimacy: the state of the art". *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management* 40(3), 2017.

Publikacije:

1. Fakultet kriminalističkih nauka, Monografija 1993-2003,

Pravni izvori:

1. Zakona o arhivskoj djelatnosti (Službene novine Kantona Sarajevo, br. 50/16).
2. UNESCO, International Standard Classification of Education ISCED 2011
3. Odluka o utvrđivanju matičnih oblasti i matičnih predmeta visokoškolskih ustanova UNSA br. 0101-I-1569/08 od 14.05.2008. godine.

Internet izvori:

1. <https://www.unmo.ba/univerzitet>

2. Schulz, A. Polizeiwissenschaft,
<https://www.andreschulz.eu/polizeiwissenschaft/> (preuzeto 10.12.2022)
3. Službena stranica CEPOL-a:
<https://www.cepola.europa.eu/publications/more-police-science-journals>.
4. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), "ISCED-F 2013",
<http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-fields-of-education-and-training-2013-detailed-field-descriptions-2015-en.pdf>
5. <http://data.europa.eu/esco/occupation/5793c124-c037-47b2-85b6-dd4a705968dc>
6. http://ec.europa.eu/growth/single-market/services/free-movement-professionals/qualifications-recognition_en

Maid Pajević, Assistant Professor,

Agency for Education and Professional Development

INSTITUTIONAL ANCHORING OF THE SCIENCE OF POLICING WITH A SPECIAL FOCUS ON BOSNIA AND HERZEGOVINA

Summary: The science of policing reflects society's understanding of the role of the police. It originated as a science of governance or state administration, later became associated with legal and criminological sciences, was claimed by security studies, and more recently, has developed within the context of sociological disciplines. While the science of policing is not fully established in Europe or globally, significant progress has been made over the last fifty years. Policing science is evolving at an international level, driven not only by the challenges of international terrorism but also by various security challenges that societies face. The European Union Agency for Law Enforcement Training (CEPOL) has played a significant role in advancing a European approach to policing science. Policing sciences are recognized as legitimate disciplines in Europe and globally, existing alongside other sciences in formal classifications. Police studies are conducted at over 500 police faculties and universities, built upon multiple disciplines with defined objectives, study subjects, methodologies, and structures. In Bosnia and Herzegovina, however, the science of policing is often undervalued. It exists modestly within scientific and educational police-security institutions, but it is absent from the official scientific classifications. Efforts to establish it as a distinct field are criticized for poorly and vaguely defined objectives, scope, and methodology, as well as a lack of theoretical foundation. The author's primary goal is to address whether policing science is suitable as an independent scientific discipline and what requirements must be met to achieve this in Bosnia and Herzegovina. The author seeks to explore the emergence of policing as a new scientific discipline through epistemological and institutional perspectives.

Key words: Police, science, education, classification of sciences